

SUVANNON

SEUTU

SAKKOLAN JA METSÄPIRTIN PITÄJÄLEHTI

Kaksi urheaa, hitaasti kiiruhtamaan oppinutta naista. Vasemmalla Julia Keski-Mäenpää ja oikealla Helka Eeva-Korpela, jotka ovat tehneet sen, mitä moni aikoo: heillä oli yllään ihkauudet, itse tehdyt Metsäpirtin puvut.

SUVANNON YMPÄRISTÖN
KOTISEUTULEHTI

N:o 5 • 2001
E L O K U U

TOIMITUKSEN TUOLI

Helteinen kesätervehdys Suvannon Seudun lukijoille. Kesän kotiseutumakat ovat käynnissä, ja toivottavasti ovat suoneet niin vanhoille konkareille kuin uusille Karjalan kävijöille antoisia elämyksiä, tietoa sukujuurien lähteiltä ja valaneet jatkoa karjalaisuuteen.

Metsäpirttiläiset ennättivät jo oman pitäjäjuhlaansa viettää kesäkuun lopussa Mynämäelle. Tuonempana kuvakertomusta juhlilta. Sakkolan pitäjäjuhlat puolestaan ovat pian käsillä, ja toivottavasti taas kokoontuu runsas joukko juhlijoita 12. elokuuta Vesilahteen. Ottakaahan nuorikin polvi mukaan!

Metsäpirttiläisten mukaantulo Suvannon Seudun tekoon on ottanut mukavasti tuulta alleen. Kiitos erityisesti Anja Kuopalle, joka Metsäpirtin asioita lehteen toimittaa. Kiitos myös kaikille kirjoittajille ja tilaajille – ilman teitä ei tätä pitäjälehteä syntyisi.

Kun kirjoituksia ja tiedotuksia lehteen laittaa, muistatthän kysyä asiansaisilta henkilöitä luvan tekstien ja kuvien julkaisemiseen. Tämä on tärkeä seikka kirjoittajien ja materiaalin lähettäjien itse huolehtia, koska toimituksesta käsin on likimain mahdollonta lähteä peräämään tietojen oikeellisuutta.

Lehteen materiaalia lähettävän pitää myös aina laittaa tarkat yhteystietonsa toimitukselle, jotta mahdollisia tarkennuksia ja lisäkysymyksiä voisi tehdä. Eli siis aina mukaan oma nimi kokonaisuudessaan, osoite ja puhelinnumero, kiitos! Tiedot tarvitaan myös materiaalin palauttamista varten.

Leppoisia lukuhetkiä! -MRT

VISKARIN SUVUN 16. SUKUKOKOUS

sunnuntaina 12.8.2001

Vesilahden koulukeskuksessa
Sakkolan pitäjäjuhlien yhteydessä
klo 12.-13. aikana.
Tervetuloa!

OPINTOMATKA SAKKOLAAN SIIRTYY SYKSYYN

Sakkola säätiön järjestämä ja sponsorioima opintomatka Sakkolaan siirtyy erilaisten yhteensattumien ja väärinkäsitysten vuoksi syyskuun alkuun.

Matkan ajankohta: la 1.9.2001 - ma 3.9.2001.

Matkalla tutustutaan:

-sotahistoriallisiin paikkoihin

-Sakkolan historiaan

-Sakkolan maantieteellisiin kohteisiin

-Sakkolan entiseen ja nykyiseen kulttuuriin

-sakkolalaisten entisiin kotipaikkoihin

-nykyään alueella asuviin ihmisiin

Matkan veturina toimii Hannu J. Paukku

Majoitus on Valkjärvellä, hotelli Radukassa

Osallistujan tulee olla täysi-ikäinen opiskelija ja sakkolalaista sukua

Matkan hinta: opiskelijan omavastuuosuus on 400 markkaa
Aikaisemmin ilmoittautuneiden lisäksi matkalle otetaan uusia osallistujia, sillä vapaita paikkoja on vielä jäljellä. Myös alaikäisiä voidaan ottaa mukaan, mikäli huoltaja on matkassa mukana. Opiskelijoiden lisäksi matkalle voi lähteä muitakin asiasta kiinnostuneita, mikäli tilaa on. Heidän tulee kuitenkin maksaa matkan koko hinta. Matkalle haluavat ottakaa kiireesti yhteyttä allekirjoittaneeseen.

Ilmoittautuminen: Hannu J. Paukku
p. 0500-741296

E-mail: hannu.paukku@punkalaidun

TILAA OMA SUVANNON SEUTU;

Sakkolan ja Metsäpirtin asiaa kahdeksan kertaa vuodessa, tilaushinta 100 mk.

Puh. 03- 3748 448 tai 040 730 2622

TURKKISEN TURINAT

Monimuotoinen Karjala

Vehmaan kesän myötä olen reilun kuukauden aikana päässyt samoamaan kaunista Karjalaamme täällä koto – Suomessa ja Venäjän puolella. Samalla on luonnollisesti evakon jälkeläisen mieleen monesti pujahtanut ajatus: Mitähän, jos luovutetut alueet olisivat olleet meidän suomalaisten hallussa.

Ystävyyssovimuksen allekirjoitusmatkalla ja lahjoitusmaatalonpoikien patsaan vihkiäisissä Petäjärven ja Suvannon rantamaisemissa näin sieluni silmissä säätiön ja kyläseurojen vierasmajat, joihin voisimme majoittua, nauttia Karjalan kesästä ja luonnosta. Esimerkkinä on Pyhäjärven rannalla Musakka. Valitettavasti tällä hetkellä venäläiset säädökset ja elämäntyyli estävät ajatuksen toteutuksen, mutta täytyy uskoa myönteiseen kehitykseen ja talouden lakien vaikuttavuuteen myös Venäjän puolella pitkässä juoksussa.

Ennen juhannusta kiertelimme vaimon kanssa hänen kotiseudullaan Imatralla ja emäpitäjässä Ruokolahdella kokiäen välitöntä karjalasta vieraanvaraisuutta ja Saimaan rantojen suvea. Sieltä oli mukava jatkaa Puumalan kautta Savon sydämeen Mikkeliin torille kuulastelemaan savolaisen ja karjalaisen sananrieskan suloista sekamelskaa, todeta perinteemme jatkuvan vahvana eri puolelta Suomea kokoon-tuneen joukon myötä. Ilahduttavaa oli lasten ja nuorten suuret ryhmät pääjuhlan tanhuesityksessä. Paavo Liskin selkeä ja kursailematon, kantaaottava juhlapuhe oli mannaa monen mukanaolijan sielulle. Viesti kiirii eteenpäin niin Eduskunnan puhemiehen kuin monen muunkin vaikuttajan myötä. Karjala –keskustelu ja omien juurien

**Komeat Sakkolan porsaasaaHo-
vinmäen patsasjuhlilta Sakkola-mu-
seolle Lempäälään, kiittelee Hannu
Turkkinen.**

tutkistelu sai lisäpontta Mikkelistä.

Todellisen Karjala tutkielman teimme Nuoran Markun kyydissä heinäkuun alussa viisipäiväisellä Vienan retkellä. Maanantaiaamusella tutustuimme Lappeenrannan torielämään opas Toivoa odotellessa ja maistelimme eteläkarjalaisia mansikoita. Parin tunnin päästä Kiteen maisemat ja antimet edustivat Pohjois-Karjalan parhaimmistoa. Ja pari tuntia lisää, niin Laatokan Karjalanupeat maisemat ja vähemmän upeat rakennukset kertoivat omaa historiaansa, varsinkin kun kyydissä oli tietäjiä ja taitajia, jotka osasivat kertoilla sotaa edeltävistä vaiheista, sodan ajoista ja nykyisestä elämän menosta rajan takana.

Oikopolulla kohti Petroskoita Suojärven maisemissa kauniilla mäntykan-kaalla pulahti osa ryhmästä kirkasvetiseen hiekkarantaiseen järveen. Itse Petroskoi antoi myönteisen kuvan Viipurin ja Sortavalan verrattuna. Karjalan tasavallan pääkaupunki oli mielestäni kesäasussaan viehättävä Ääni-

sen rantamaisemineen. Kizin vierailu oli luonnollisesti matkamme kohokohta erinomaisen oppaan myötä. Niin ortodoksisen kuin luterilaisen seurakunnan ja kirkkojen olemassaolo viestitti vapaammasta ja tulevaisuuden uskoa vahvistavasta tilanteesta.

Matkan jatkuessa syvälle Vienan Karjalaan Karhumäen ja Sekehen kautta Vienan Kemiin oli tulevaisuuden usko tämän Karjalan alueen tulevaisuuteen kovilla. Saasteet ja perusrakenteiden, teiden ja talojen huono kunto, mäsensivat ja korpimaiset soineen olivat turruttavaa katseltavaa monituntisella ajomatalla. Niin kuljettaja, auto kuin matkaaajien takamukset olivat kovalla koetuksella. Rengaskin jouduttiin vaihtamaan keskellä Vienan Karjalan korpea, onneksi löytyi upouusi huoltoasema keskeltä suomaisemaa.

Vienan Kemi lasinsiruineen ja sahalaitoksen jätekasoinen oli surkeaa katseltavaa, mutta retki Solovetskin luostariin Valkealle merelle eli Vienanmerelle peilitynellä menomatkalla korvasi kaiken, jopa hytysenpuremat hotellissa. Valaita, hylkeitä ja vesilintuja, jyhkeä luostari horisontissa: siinä oli maisemataulu edessämme Vienan Karjalassa.

Kotimatalla tulivat tutuiksi Rukajärven rannat ja Kostamuksen kaupunki. Sen rakennukset toivat mieliin kotikulmat, lähinnä Hervannan, mutta elämisen tyyli oli selvästi itäisempi.

Paukun Hannun kesämökillä Nilsiässä poikkesimme huuhtomaan Vienan ja Venäjän pölyt ja hajut.

Seuraava karjalaisuuden katselmus on elokuisena sunnuntaina Vesilahden Sakkola –juhlilla.

Siellä jälleen tavataan, haastetaan ja vahvistetaan joukolla juuriamme. Toivottavasti mahdollisimman moni alkuperäinen porsaspitäjälinen jaksaa lähteä juhliin ja tuopi tullessaan myös jälkeläisensä ja naapurinsa. Tapaamisin!

Hannu Turkkinen

Sakkola-Säätiön
hallituksen puheenjohtaja

KUOLLEITA

Anna Raaska, 20.5.1912 – 28.6.2001.

Anna Raaska kuoli kesäkuun 28. päivänä illan myöhäisenä hetkenä Valkeakosken sairaalassa. Toivoimme hartaasti Äidille terveyttä ja kotiinpääsyä, mutta tulikin lähtö Taivaan kotiin.

Anna Raaska, os. Kähäri, syntyi Raudun Maanselällä 20.5.1912. Vanhemmat olivat Anna-Maria, os. Ihalainen, ja Tuomas Kähäri. Äiti oppi lapsesta asti tekemään työtä ja täyttämään velvollisuutensa. Tätini muistelevat rakasta isosiskoaan, joka sisarusarjan vanhimpana hoiti nuorempiaan, ompeli ahkerasti kauniita vaatteita ja oli monin tavoin ja koko ikänsä heille tärkeä ja läheinen ihminen. Nuorena opitusta ompelutaidosta tuli Äidille jossakin elämänvaiheessa myös työ.

Lapsuudenkotiaan Raudussa Äiti muisteli aina suurella kaipauksella.

Anna Kähäri kihlautui Yrjö Raaskan kanssa juhannusaattona 22.6.1936. Äiti ja Isä saivat vielä viettää yhdessä kihlautumisensa 65-vuotispäivää Valkeakoskella juhannusaattona.

Avioliittoon heidät vihittiin saman vuoden syyskuussa Raudun kirkossa. Nuoripari asettui asumaan Sakkolan Petäjäjärvelle Isän vanhempien taloon. Esikoistyttärenä olin kahdeksan kuukauden ikäinen, kun talvisota syttyi ja alkoi raskas evakkotaival.

Perheemme joutui ensin Savoon, Paltaseen. Myöhemmin asuimme Vesilahdessa ja Nurmijärvellä, kunnes asetuimme pysyvästi Vesilahteen isovanhempieni kanssa samaan talouteen. Vanhemmilla oli kädet täynnä työtä. Oli sähköliike, talossa maanviljelystä ja karjaa. Suuressa perheessä riitti huolenpitoa. Lapset ja vanhuksat hoidettiin. Elettiin karjalaisen rehevää elämää, sukulaisia tavattiin usein, vieraita passattiin. Ikävoitiin Karjalaa. Joka lauantai leivottiin monenlaiset piirakat. Perheeseen syntyi kaikkiaan neljä tytärtä. Äidin ompelutaidot olivat todella tarpeen.

Työn täyttämä elämä kiiti vinhaa vauhtia. Kun Armi-tytär kuoli 1973, Äiti ryhtyi uudelleen äidiksi kahdelle tyttären lapselle.

Perhe ja koti oli Äidille elämän keskipiste. Hän kantoi loppuun asti huolta meistä kaikista, Isästä, omista tyttäristä nuorimpaan lapsenlapsenlapsen. Siskojaan hän kaipasi. Mummola on aina ollut meille suvun keskeinen kokoontumispaikka. Serkut muistelevat sitä lapsuuden kesien paratiisina.

Äiti noudatti kerran omaksumiaan periaatteita. Hänen harrastuksiinsa kuului jo Kannaksella maanpuolustus- ja lottatyö. Karjalaseuran ja piirin toimintaan hän osallistui yhdessä Isän kanssa. Petäjäjärven Marttoihin hän kuului yhdistyksen lopettamiseen saakka. Myös diakonia oli hänen sydäntään lähellä, samoin Lions-toiminta.

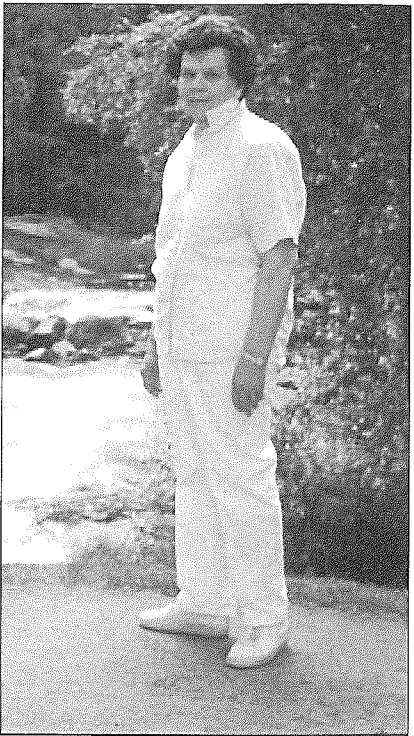
Lämpöä ja aurinkoa Äiti rakasti. Vuosien mittaan he tekivät Isän kanssa lukuisia etelänmatkoja. Kun matkoille ei enää jätetty lähteä, oli kotipiha ja puutarha viimeiseen asti mieluinen aurinkopaikka.

Äidin toivomuksesta hänet siunattiin läheisimpien läsnäollessa. Siunaustilaisuus oli Vesilahden kirkossa 6.7.2001.

Kaikki me kaipaamme sinua, Äiti, Isästä siihen pienimpään lapsenlapsenlapsen.

Ritva Koski

VUOSIA TÄYTTÄNEITÄ

75 vuotta täytti 15.7.2001 Martta Mirjami Matilainen, os. Kuuppo, Orivedellä. Hänen kotikylänsä Sakkolassa oli Vilakkala.

80 vuotta täytti 6.4.2001 Aino Kuperinen, os. Rantanen Punkalaitumella Oriniemen kylässä. Viljo Kuperisen kotikylästä Lapinlahdesta tuli nuorelle minialle v. 1942-44 paikka, jota hän yhä muistelee lämpimän ja kiittollisin mielin.

VUOSIA TÄYTTÄNEITÄ

90 vuotta täytti 27.5.2001 Alma Riitta Kiiski, os. Rastas, Somerolla. Hän on syntynyt Sakkolan Riiskassa.

Maatalon emännän ja suuren lapsikatraan äidin päivätyöt ovat takana. Pienet askareet sujuvat pyöräkelkan ja kotiaavustajien turvin. Vaikea sairaus on haitannut liikkumista. Moninaiset käsityöt, virkkaukset, sukanneulominen ja piirakoidenteko ovat jääneet. Henkisesti hän on kuitenkin hyvin vireä. Päivän sanomalehti tulee tarkasti luetuksi ja kirjastoautonkuljettaja toimittaa kirjoja luettavaksi. Televisio on tärkeä yksinasuvalle. Vantaalla asuvat lapset käyvät auttamassa ja tervehtimässä.

Viime vuosina päiväsankarin ajatukset ja puheet ovat usein liikkuneet Riiskan Notkossa, jossa hän syntyi Rastaitten suurperheeseen. Hän kertoo, miten yli 20 henkeä, pari palvelijaa mukaanluettuina, istui ruokapöytään. Suutari naputteli syksyisin talossa asuen kengät kaikille perheenjäsenille ja Viipurista ostetut kangaspakat muutettiin ompelijan käsissä naisväen leningeiksi.

Lahjoitusmaatalonpoikien muistoa on äskettäin kunnioitettu Sakkolan Hovinkylässä. Lahjoitusmaa-aikaan liittyen äitini kertoo, miten ensimmäinen Mikko Rastas tuli Riiskaan. Rastat olivat Raudun Korleen hovin alaisia, ja hovin herran käskystä venäläiset kasakat rikkoivat viiden niskuroivan veljeksien tuvasta uunit jouluyönä. Tuolloin eräs veljeksistä pakeni Sakkolan puolelle Riiskaan.

Äiti muistaa kaihoten Mamejeffin veljesten rakentamaa huvilaa, joka oli joitain vuosia hänen kotinsa Antti Rastaa ostettua talon. Huvilan eksoottisen puutarhan monet kukat, pensaat ja puut oli tuotu Venäjältä. Joitakin valokuvia tuosta ihanuudesta on yhä talalla.

Alma Kiiski kävi 19-vuotiaana Petäjäjärven emäntäkoulun. Monet taidot ja osaamiset ovat kouluajalta peräisin.

Alma Kiiski 90-vuotispäivänään 27.5.2001, mukana lapset Paavo, Marjatta ja Mirja.

Hän meni naimisiin Jalmari Kiiskin kanssa ja muutti miniäksi Kiiskinrantaan 1932. Kolmekymmentäluvun lotta- ja suojeluskuntatyö on usein äidin mielessä. Tuolloin Riiskan miehet toimivat suojeluskunnassa ja naiset lotatehtävissä kuin etukäteen aavistaen, mitä tulevat sotavuodet tulisivat itseskultakin vaatimaan.

Äidin täyttäessä kahdeksankymmentä vuotta veimme hänet sisareni kanssa Riiskaan. Matkaseurueessa oli kaksi muuta riiskalaista, Revon Matin tyttäret Saima ja Hanna. Niinpä viisi naista ahtautui Ladoihin ja lähti liikkeelle majapaikasta. Riiska löytyi, mutta emme huomanneet "Kopparoismaen" alapuolelta lähtevää vanhaa kotitietä, joten Kiiskinranta löytyi Suvannon rantalepikkoon rämpien. Kotiranta oli kaunis ja levollinen, pellot salaajitetu ja heinä juuri korjattu, vain rakennukset olivat poissa. Äiti istui tyynenä telttuolissaan, taisi olla kovin uuvuksissa. Mukana kulkenut "lääkekonjakki" oli omiaan maljojen nostoon. Oma konjakkimukini nousi vanhemmilleni, edesmenneille veljille, isovanhemmillemme, noille porsaankasvattajille ja pariniekkoille, koko Riiskan kylälle ja niil-

le lukemattomille tarinoille, joita me lapset olemme sieltä kuulleet.

Mietin siinä synnyinrannassani myös niitä kahta vuotta 1942-44, joilloin saimme palata kotiin. Kaikki rakennukset olivat säästyneet ja voimme tarjota majapaikan kahdelle sukulaisperheelle. Ranta kuhisi Kiiskejä, Rastaita ja Kososia. Jo ensimmäisenä keväänä -42 äiti sai perunan, viljat ja pellavan maahan monista hankaluuksista huolimatta. Siemenviljaa oli vaikea saada. Isä oli rintamalla, osan ajasta tykistö-koulussa.

Muistan ainaisen auringonpaisteen ja polskimisen veljeni ja serkkujeni kanssa Suvannossa. Kävimme Rastaa Marjan kanssa jo alakoulunkin Ukko-sen tuvassa.

Kesäkuun alussa -44, kun uusi ja lopullinen lähtö tuli Riiskasta, olivat Rastat jo muuttaneet uuteen taloonsa. Äiti kääri ikkunoista juuri kutomansa ikkunaverhot ja räsymatot lattialta...

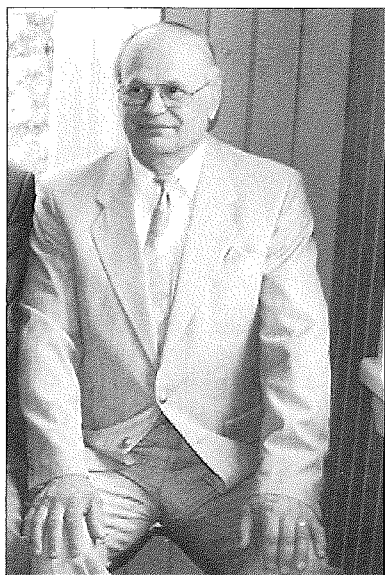
Alma Kiiski haluaa näin Suvannon Seudun välityksellä tervehtiä kaikkia sukulaisiaan ja kiittää muistamisesta merkkipäivänään.

Marjatta Simelius

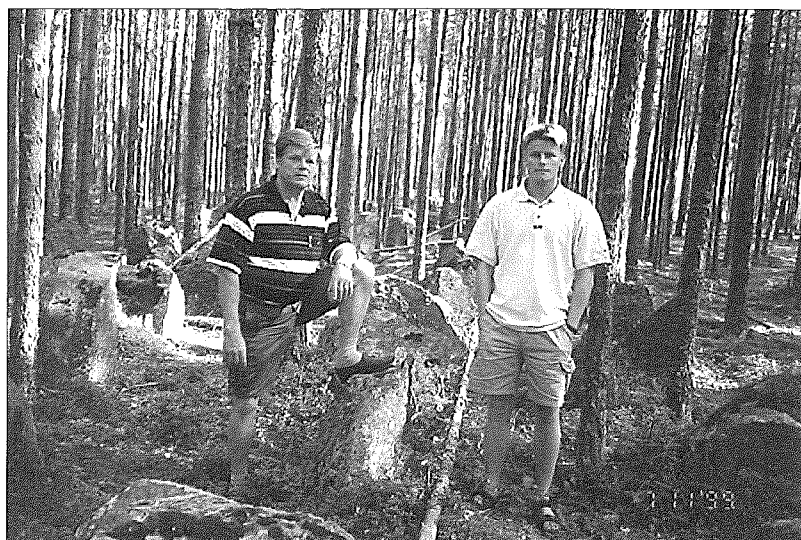
VUOSIA TÄYTTÄNEITÄ

85 vuotta täytti 14.4.2001 pirteä äiti, mummo ja isomummo Irja Talja Vammalassa. Irja on Pietari ja Anna-Liisa Väyrysen vanhin tytär ja syntynyt Hovinkylän Loskenkujalla. Merkkipäivää juhlistettiin lukuisten lähimpien sukulaisten, lastenlasten ja lastenlasten kera.

60 vuotta täytti 27.6.2001 Arvo Kemppe Humppilassa. Vanhemmat Katri, os. Hämäläinen ja Simo Kemppe Lapinlahdelta (Hovinkylä).

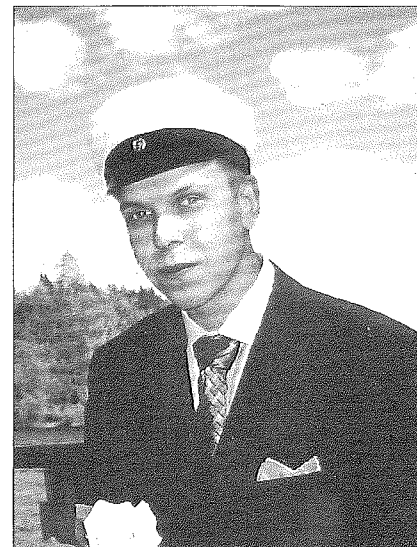
Hallintotieteiden maisterin tutkinnon on Tampereen yliopistossa suorittanut Harri Tatti Punkalaitumelta. Vanhemmat Leena ja Jouko Tatti. Kuvassa isä ja poika Kannaksella. Isä Jouko Hannes Tatti täytti 60 vuotta 1.5.2001. Hänen vanhempansa olivat Maria os. Jäske ja Väinö Tatti Riiskasta.

Neljä polvea

Antti ja Maija Auvinen, os. Käppi, Sakkolan Kiviniemestä. Heidän tyttärensä Seija ja hänen poikansa Kari Piipponen ja pieni tyttövaiva Minttu Emilia, syntynyt 1.4.2001. Samana päivänä Maija-mummo täytti 75 vuotta.

Pitäjälehdet kiinnostivat kesäjuhlaväkeä

Uusia ylioppilaita

Jarmo Pekka Mäkihonko kirjoitti ylioppilaaksi viime keväänä Kuopion lyseosta. Hänen mummons on Senja Mäkihonko, os. Hartikainen Sakkolan Hovinkylästä.

Markku Vuorimaa kirjoitti ylioppilaaksi keväällä 2001 Hervannan lukion Tampereella. Seuraava etappi on tammikuussa alkava sotaväki Riihimäellä, jonka jälkeen hakeutuminen media-viestintä koulutukseen.

Markun sisar Maria sai lakkinsa v. 1999, ja jatkaa opintoja sairaanhoitajaksi.

Nuorten mummo Hilka Innamaa, os. Hartikainen Sakkolan Hovinkylästä toivoo molemmille menestystä elämän taipaleelle.

Karjalaisten pitäjien lehdet kiinnostivat Mikkeliin kesäkuun puolessa välissä saapunutta karjalaisten kesäjuhlien yleisöä kiitettävästi. Esittelypöydän ympärillä oli jatkuvasti väkeä, ja vaikka uusia tilauksia ei Käkisalmen markkinoiden yhteydessä tehty, kantanees esilläolo hedelmää myöhemmin.

Pitäjälehdistä yhteispöydällä esillä olivat: Impilahtelainen, Jaakkiman Sanomat, Koiviston Viesti, Rautulaisten lehti, Räisäläinen, Suvannon Seutu, Säkkijärvi ja Vpl Pyhäjärvi. Samalla pöydällä esittäytyi myös Karjala-lehti, jonka esittelijä Pirkko Karoniemi toivoi, että tempauksesta tulisi perinne.

Ihmiset pysähtyivät paljon helpommin tutkimaan lehtiä kun niitä on useita. Yhden lehden myyntipöydälle ei niin helposti jäädä ihmettelemään, ja jonkun seuran pieni myyntipiste saatetaan mennä kesäjuhlavieraan ohi, hän

aprikoi.

Karjala-lehti tekee vastaisuudessaakin mielellään yhteistyötä pitäjälehtien kanssa.

Silti on hyvä, että pitäjälehdillä on oma lehtiin tutustunut esittelijä paikalla, Karoniemi sanoo.

Mikkelissä pitäjälehtiä esitellyt Jouko "Joke" Laasonen toteaa, että monet eivät oikein tienneet mikä lehti kannattaisi tilata.

He aprikoivat, että mistähän pitäjästä se isoisä tai -äiti puhuikaan, tai kyselivät, missä lehdessä olisi juttua siitä ja siitä pitäjästä. Näin ollen mukaan otettiin "vähän edes sieltä päin olevia lehtiä", hän kuvaa.

Toivoa sopiikin, että lehtien esittelystä tulee perinne, ja joku ottaa hoidaakseen esittelypöydän ensi kesän juhlilla Porissa.

Jaana Matikainen

Opastettuja kävelykierroksia Viipurissa

Karjalan Liitto aloitti kesäkuun alussa toimintansa Viipurissa perustamalla kaupunkiin Viipuri-keskuksen yhdessä jäsenseurojensa kanssa.

Viipurikeskus aloitti opastetut kävelykierrokset kaupungissa yhteistyössä paikallisten toimijoiden kanssa heinäkuun puolivälissä. Opastetuilla kävelykierroksilla tutustutaan Viipurin, aikanaan Suomen kansainvälisimmän kaupungin, monikerroksiseen historiaan keskiajasta 1900-luvulle. Jokaiseen kierrokseen sisältyy perusesittely kaupungista. Oppaina toimivat liiton jäsenseuran, Etelä-Karjalan Wiipuri-seuran asiantuntijat. Kierrokset ovat tarvittaessa kaksikielisiä, suomi-venäjä, ja kestävät noin 1,5 tuntia.

Kävelykierrokseen voi osallistua saapumalla lähtöpaikalle, Aallon kirjaston eteen Torkkelinpuiston päähän, Vaasankadun eli Suvorovskij prospektin varrelle. Ryhmien pitää tehdä ennakoilmoitus osallistumisestaan. Elokuussa kierroksia järjestetään vielä 4.8, 11.8 ja 18.8.

Viipuri-keskus tekee tunnetuksi Karjalan historiaa ja kulttuuria sekä toimii yhdyssiteenä alueella toimivien kansalaisjärjestöjen kesken. Keskus palvelee myös kotiseutumatkailaisia sekä tiedottaa yleisesti Viipurin tapahtumista ja välittää yhteyksiä siellä toimimisesta kiinnostuneille – myös yrityksille. Viipuri-keskuksen toimisto sijaitsee miltei vastapäätä Aallon kirjastoa, os. Vaasankatu 17 (Suvorovskij prospekt, 2. krs) Punaisentorinlähteen kulmalla Viipuri internetin tiloissa. Toimisto on avoinna arkin klo 12-16. Puhelin 990 781 278- 31005, faksi 990 781278-24405, sähköposti viipuri-keskus@vbg.ru ja kotisivut www.viipuri-keskus.vbg.ru

SAKKOLA-JUHLAT VESILAHDESSA 12.8.2001

Klo 10.00

Juhlajumalanpalvelus Vesilahden kirkossa
Saarnaa rovasti Aarre Laitila
Liturgina pastori Harri Henttinen
Urkurina Satu Sointu-Siltanen
Viulumusiikka Satu Ukkonen

Jumalanpalveluksen jälkeen
kunnianosoitukset sankarihaudalla ja
Karjalaan jääneiden vainajien muistomerkillä.
Puhe Heikki Karjalainen
Lippuvartiot

Klo 13.00

Sakkola-juhla Vesilahden koulukeskuksessa

Puhallinmusiikkia	Narvan Soittokunta
Karjalaisten laulu	Yleisö ja Narvan Soittokunta
Tervehdyssanat	Vesilahden Karjalaiset ry:n puheenjohtaja Sinikka Ojala
Karjalaissikermä	Sakaselän Sävel johtajanaan Tiina Pajunoja
Viulumusiikkia	Henri Iivonen säestäjänään Inga Iivonen
Juhlapuhe	Uskonnon ylitarkastaja Pekka Iivonen
Kanteleensoittoa	Ismo Sopanen
Tervehdykset	
Päätössanat	Vesilahden Karjalaiset ry:n sihteeri Sirpa Himanen
Maamme	Yleisö ja Narvan Soittokunta

Tilaisuuden juontaa rehtori Tapani Pietilä

Päätöskahvit

Vesilahti odottaa juhlakansaa

Olette tervetulleet Vesilahdelle Sakkolan pitäjäjuhlaan kahdeksannen keran sunnuntaina 12. elokuuta 2001.

Juhlapaikkamme ovat teille tutut jo kahdeksan vuoden takaa. Vesilahden tällä välin restauroitu vanha puukirkko, johon Sakkola-juhla-äki viime kerralla antoi ensimmäisenä lahjoittajana juhlapäivänä kerätyn kolehdin, ottaa meidät suojaansa.

Perinteisen jumalanpalveluksen jälkeen käymme tuttuun tapaan sankarihaudoilla ja Karjalaan jääneiden vainajien muistomerkillä.

Koulukeskus tarjoaa vireän oppilaskunnan voimin kehon ravinnot. Ja vielä jää aikaa tutustua valokuvanäyttelyyn. Esillä on eniten sakkolalaisia

kuvia eri aikakausilta. Mukana on myös muutamia kuvia Kaukolasta, Pyhäjärveltä ja Viipurista. Huuskan sukua kiinnostanee erikoisesti oma, juuri valmistunut sukutaulu.

On hauska pysähtyä katsomaan esimerkiksi valokuvaa sotien välivuosien äitiänpäiväjuhlasta, jossa pienet, suloiset tytöt istuvat kesämeikoissaan äitiensä tai mummojensa kanssa aurinkoisella koulun pihalla. Oli päästy kotiin ja elämä jatkui...

Nyt uusiin maisemiin hyvin oppineina ja sopeutuneina tapaamme vuodesta toiseen, emme surren menneitä, vaan kertoillen taas tänäkin kesänä Karjalan matkan tapahtumia. Se on yksi lisä tähän karjalaisen ihmisen elämän rik-

kauteen.

Kotiväkeä ei pidä unohtaa: tuliaisina voimme viedä Vesilahti-aiheisia tuotteita tai vaikkapa Vanhan Viipurin lakritsia.

Me, syntyperäiset rotuporsaat ja äidit vesilahtelaiset, olemme yhdessä innolla paneutuneet juhla järjestelyihin. Toivomme, että yhdessä juhlayleisön kanssa muodostuu antoisa, lämminhenkinen ja ikimuistoinen päivä kauniissa hämäläispiirissä.

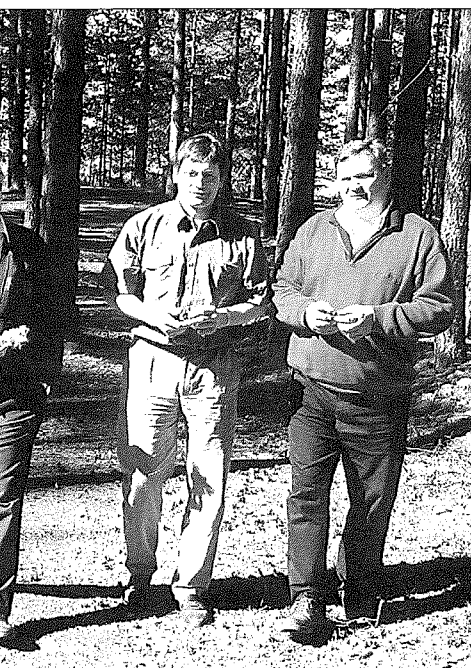
Vesilahden Karjalaisten puolesta tervehtien

Sinikka Ojala
puheenjohtaja

Tervetuloa Vesilahteen

Vesilahti on väkiluvultaan kasvava kunta Tampereen keskusseudulla. Viisitoista vuotta sitten asukasluukumme oli alimmillaan 3007 henkeä, tänään meitä on 3450 ja ennusteiden mukaan kymmenen vuoden kuluttua 3750. Järvirikkaan kuntamme hyvä sijainti, toimivat kunnalliset peruspalvelut, turmeltumaton luonto ja tulevaisuuteen tähtävä luottavainen ote mahdollistavat sen, että yhä useampi muuttaa turvalliseen ja maaseutumaiseen Vesilahteen.

Vesilahden kunta on viime vuosina panostanut erityisesti koulutoimen ja päivähoiton kehittämiseen. Runsaan kymmenen vuoden aikana on esimerkiksi koulurakentamisiin sijoitettu 55 miljoonaa markkaa, josta kunnan omaraahoitusosuus on noin 34 miljoonaa. Satsaukset peruspalveluihin jatkuvat. Uuden valtuustokauden tärkein investointi tulee olemaan terveyskeskus/vanhainkodin laajennus ja saneeraus.

Suuret investoinnit on kyetty rahoittamaan 17,50:n tuloveroprosentilla ja kohtuullisella lainanotolla.

Sakkolasta Vesilahteen muuttaneet ja heidän jälkeläisensä näkyvät vesilahtelaisessa arkipäivässä. He ovat tärkeä osa nykyistä Vesilahtea ja vesilahtelai-

Vesilahden kunnanjohtaja Erkki Paloniemi (vas.) ja luottamusmiehet Esko Halme ja Mauri Penttilä parin vuoden takaisella matkalla Sakkolassa.

suutta. Vesilahden Karjalaisten yhdistys on esimerkillisellä tavalla vaalinut karjalaisia ja myös sakkolalaisia taustojaan ja juuriaan. Siinä työssä voi Vesilahden kuntakin olla tulevaisuudessa kiinteämmin mukana. Sakkola-Säätiön pohjustamat ystävyyskuntasopimukset Lempäälän, Punkalaitumen ja Vesilahden kuntien ja Sakkolan entisten alueiden kuntien kesken allekirjoitettiin Sakkolassa 9.6.2001. Tuon sopimuksen ja siten laajemman taustajoukon kautta voidaan Sakkolan perinteitä vaalia yhä kattavammin.

Toivotan kaikki Sakkolan pitäjäjuhlaan osallistuvat tervetulleiksi kesäisen viihtyisään Vesilahteen.

Erkki Paloniemi
kunnanjohtaja

Seurakunta toivottaa juhlaväen tervetulleeksi

Tervetuloa elokuun toisena sunnuntaina Vesilahteen Sakkola-juhlille, jotka alkavat jumalanpalveluksella Vesilahden kirkossa. Nämä ovat kolmannet juhlat, joissa saan täällä Vesilahdella olla mukana.

Lähes 30 vuodessa, jotka olen ollut Vesilahdessa, ovat täkäläiset sakkolalaiset, täällä lähinnä petäjäveläiset ja hovinkyläläiset, tulleet tutuksi. Sinä aikana on tapahtunut sukupolvenvaihdos, jok näkyy tässä pappilan naapurustossakin. Poissa ovat Ryyppön, Kallosen, Kaustalan ja Silvastin pariskunnat, jotka perustivat kotinsa ja viljelivät, monet heistä pappilan entisiä peltoja. Kyllähän täälläkin oli hyvä asua ja maata viljellä, mutta niin monesti mieleen tulivat Sakkolan Suvannon seudun maisemat ja hiesumaat, joita oli helpompi viljellä ja jotka kasvoivat paremmin.

Te karjalaiset olette ainakaan tuoneet tänne hämäläiseen ympäristöön terveellutta vilkkautta ja toimeliaisuutta. Se on näkynyt myös seurakuntaelämässä, johon monet ovat ottaneet aktiivisesti osaa luottamushenkilöinä ja seurakuntalaisina. Kodeissanne on yleensä seinällä sodan aikana tuhoutuneen Sakkolan kirkon kuva. Sakkolaan jäi toki paljon muutakin arvokasta, mutta kirkko ja seurakunta oli merkinnyt teille sieltä lähteneille paljon. Sen raunioilla on muistomerkki, jonka ääressä monet teistä ovat hiljentyneet.

Sakkola, vielä monien syntymäseutu ja ehkä jo pian teidän useimpien vanhempien syntymäseutu, on yhdistämässä teitä juhkakansaksi, joka vuosittain kokoontuu yhteen. Juhlaohjelmassa on keskeistä muistelu ja ajatusten vaihto, toisten tapaaminen. Uskon, että teitä yhdistää myös kaipuu siihen kotimaahan, josta Jumalan Pyhä Sana meille kertoo. Kaikki maallinen katoaa, mutta Jumalan Sana pysyy.

Vesilahden seurakunta, vanha, jo 1300-luvulla aikakirjoissa mainittu seurakunta, kutsuu teitä ensi vuonna 200 vuotta täyttävään kirkkoonsa Jumalan kansa juhlaan kiittämään ja rukoukseen Häntä ja kuulemaan evankeliumin ilosanomaa.

Siunatkoon Taivaallinen Isä juhlapäivänne!

Aarne Laitila
kirkkoherra

Jospa Karjala jälleen

Siellä vuolaana virtaa Vuoksen veet kohti koskea Kiviniemen. Virta vapaa ja mahtava pauhaa kunnes Suvannon lempeään syliin lopulta rauhoittuu. Tämän Suvanto-järven ympärille oli levinnyt asutus entisen Sakkolan.

Oi, jospa Karjala jälleen oisi osana Suomenmaata, silloin viljavat vainiot lainehtisi kilpaa Suvannon aaltojen. Laaksot, notkot ja harjanteet heräisi uuteen kukoistukseen.

Hietakankailla kasvavat männiköt kohti taivasta kurkottaisi. Käki kuusikon kukkuksi riemuiten, linnut laulaisi koivuhaassa. Kannel helkkyisi säveltä sydämen laulu nousisi rinnasta kiitokseen.

Karjalan kunnaitten kauneus on nukkunut Ruususen unta. Ken siellä on käynyt matkoillaan, kulkenut rakkailla kotikunnaillaan, omin silmin on nähnyt rappion, hän on tuntenut syvällä sielussaan tuskan, kaipuun ja ikävän. Aika siellä on pysähtynyt.

Ajatus palaa vuosikymmenten taa, muistot raskaina nousevat mieleen, kuinka vaikea hyvästellä oli koti, pellot ja metsähaat. Ja vieraille vallalle luovuttaa niin rakas ja kaunis synnyinmaa.

Minä luulen, että moni meistä tuon Ruususen eloon suutelisi, jos vaan entiset kotikunnaat itänaapuri takaisin antaisi. Muistoja meiltä ei kukaan viedä voi, ne sielujen syvyydestä pintaan pisaroi.

Eeva Pusa

Kirjoittajan runosuoni sykähti, kun 25.6.2001 tuli kuluneeksi kuusikymmentä vuotta jatkosodan alkamisesta, ja kirjoittaja oli juuri lukenut myös Eeva Kilven kirjan Muistojen aika.

Siirtokarjalaisille metsää valtiolta 1950-luvulla

- Uusilla asuinpaikkakunnilla siirtolaisille tilojen lohkomisen yhteydessä metsäalat saattoivat jäädä pieniksi eivätkä vastanneet luovutetussa Karjalassa heillä olleita metsiä. Korvaukseksi valtio antoi metsää yhteismetsäksi menetettyjen tilalle. Sotien jälkeen alkuaan Lempäälässä ja Viialassa asuneille metsänsä menettäneille karjalaisille osoitettiin yhteismetsäalueet Orivedeltä ja Valkeakoskelta, koska esimerkiksi Lempäälässä ei ollut valtion omistamaa metsää. Oriveden Pukalassa on lohkottu valtion metsästä 340 hehtaaria ja Valkeakosken Painon kylässä 90 hehtaaria eli yhteensä yhteismetsää on 430 hehtaaria. Osakkaita on 47. kertoo Pukalan-Painon yhteismetsähoitokunnan puheenjohtaja, maanviljelijä **Esa**

Kuisma Lempäälän Koivistonjärveltä. Esan vanhemmat olivat **Aarne** ja **Alma Kuisma** Sakkolan Haitermaasta.

Vuonna 1956 perustetun Pukalan-Painon yhteismetsähoitokunnan ensimmäinen puheenjohtaja oli Sakkolan Voloskassa syntynyt **Aimo Kuisma**. Hänen kuoltuaan seurasi tehtävässä serkkunsa **Ilmari Kuisma**. Esa Kuisma on 45 vuoden aikana vasta hoitokunnan kolmas puheenjohtaja, joten tiuhaan ei ole johtomiestä vaihdettu.

Muut kuusihenkisen hoitokunnan sakkolalaiset jäsenet ovat, ensimmäisen puheenjohtajan poika, **Kyösti Kuisma** varapuheenjohtaja, **Markku Rautaneva** sihteeri (isovanhemmat **Albert** ja **Emma Ruuna** Pannusaarelta), sekä **Seija Andersson** (syntyyän

Männikkö Kiviniemestä).

Hoitokunnan jäsenten yläikärajaa on 65 vuotta.

Yhteismetsän hoidosta huolehtii Etelä-Pirkanmaan Metsänhoitoyhdistys metsätaloussuunnitelman mukaisesti. Metsäosuuksien myynnissä noudatetaan kulloinkin voimassa olevaa yhteismetsälakia. Maakauppojen yhteydessä om metsäosuuksia siirtynyt pois karjalaisilta.

- Yhteismetsälaki on helpottunut, mutta vielä laissa on tulkinnan varaa, ja se pitäisikin saada kansanomaisemmalle kielelle, 30 vuotta Pukalan-Painon yhteismetsähoitokuntaan kuulunut ja viitisen vuotta sen toimintaa luotsannut Esa Kuisma pohdiskelee.

Hanna Kitunen

“Metsäretkel mei pit pälättää koko aja”

Kesäkuussa tehdyllä retkellä Oriveden Pukalaan oli linja-auton matkassa yhteismetsäosakkaita perheenjäsenineen parisenkymmentä henkilöä Lempäälästä ja Viialasta.

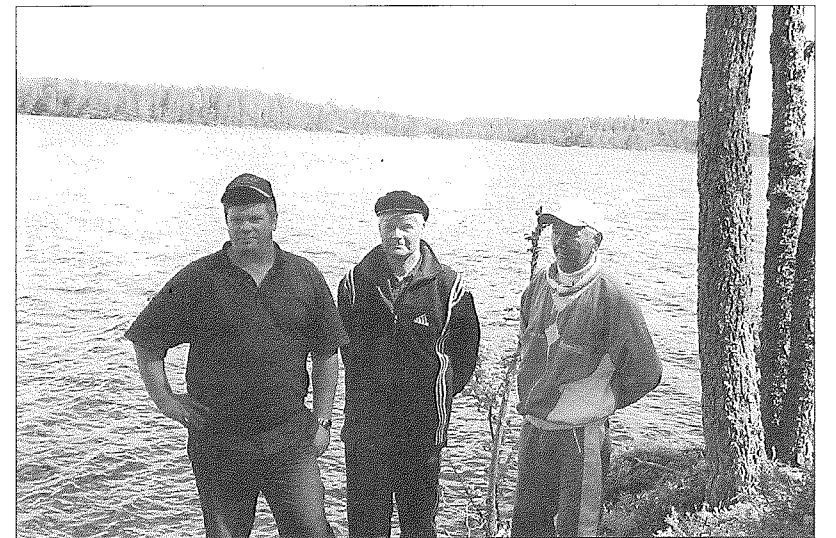
Yhteismetsän hoitokunnan puheenjohtaja **Esa Kuisma** selvitti matkalaisille metsänhoidon viimeisiä vaiheita, muun muassa harvennushakkuuta. Metsäaukiolla poikettiin tutkailemasa männyntaimien kasvun edistymistä. Kolme vuotta sitten kylvetyt siemenet olivat lähteneet hyvin kasvuun.

Kahta kuivunutta ikihonkaa ihmeteltiin päät kenossa.

- Muut puut ovat poikasia ikihonkiin verrattuna. Ikihonkia emme kaada, se jää luonnon tehtäväksi, lausahti Kuisma.

Pukalanjärven jylhän rantakallion suojassa tuprutelttiin tulta nuotioon **Anneli Kuisman** ja **Tuula Kuisman** puuhattessa emäntinä. Kattilassa keitetyä kahvia hörpittiin mukeista hymysä suin ja nuotiotulella paistunut makara maistui hyvältä.

Ympäristön hiljaisuutta ei maltettu hiljentyä kuuntelemaan: “Ehä ko mei pit pälättää koko aja.” Yhdessäolohan

Siirtokarjalaisille valtion metsistä lohkotun ja vuonna 1956 perustetun Pukalan-Painon yhteismetsähoitokunnan esimiehet edustavat yhä sakkolalaisia sukuja: (kesk). Nykyisen pj. Esa Kuisman suku Haitermaasta, (vas.) Kyösti Kuisman Voloskasta ja aiempi pj. Ilmari Kuisma on syntynyt Voloskan Sihkerössä.

se olikin retken parasta antia.

Sakkolan Pannusaarella syntynyt **Eino Naskali** oli yhteismetsäasioissa Orivedellä mukana jo vuonna 1955 leimikoitaessa valtion metsää siirtokarjalaisille. Hän on ollut mukana kaikilla hoitokunnan perustamisesta lähtien eli vuodesta 1956 alkaen. Naskali muisteli ensimmäisinä vuosina tehdyille

retkille osallistuneen väkeä linja-auton täydeltä ja vielä riittäneen ihmisiä henkilöautoihin. Vuosikymmenien aikana osallistujien määrä on vähentynyt.

- Kyllä oli hyvä retki, kuului toteamus matkalaisten joukosta linjurin palatessa kohti Lempäälää.

Hanna Kitunen

Kunnianosoitus suomalaiselle sisulle ja talonpoikien työlle

Lahjoitusmaatalonpoikien entisöidyn patsaan uudelleenviikimisjuhla sujui arvokkaan ohjelman ja vierasjoukon läsnäollessa 9.6.2001 Sakkolan Hovinmäellä Petäjärvellä. Edellisessä Suvannon Seudussa julkaistiin jo kuvakoostetta juhlilta, ja tässä vielä otteita patsaan äärellä pidetyistä puheista.

Patsaan kunnostamisen vetäjänä toiminut Hovinkyläseuran puheenjohtaja **Soini Hartikainen** toivotti väen tervetulleeksi tilaisuuteen ja samalla piti entiseen loistonsa ehostetun patsaan luovutuspuheen Sakkola-Säätiölle. 65 vuotta sitten ensi kerran paljastettu patsas rakennettiin Hovinmäelle vuosina 1935-36. Muistopaaden rakensivat Sakkolassa ja Raudussa asuneet talonpojat esi-isensä kunniaksi.

- Nämä esi-isät olivat 100 vuotta aikaisemmin pyrkineet irti vuosisatoja kestäneestä sorrosta, jota lahjoitusmaahoveja omistavat herrat olivat heille alistettuihin talonpoikiin kohdistaneet, kertasi Hartikainen.

Hän kiitteli yhteistyötahoja, joiden voimin patsas on entisöity: Sakkola-Säätiötä, venäläisiä viranomaisia, Suomen opetusministeriötä, Rauta-Säätiötä ja monia yksityisiä tukijoita ja lahjoittajia, ja tietysti ahkeraa talkoojoukkoa mukaan lukien sikäläiset naapurit Alexey Vlasov ja Igor Polikarpov perheineen.

Hartikainen uskoo, että lahjoitusmaatalonpoikien patsas on kunnioituksen kohteena kaikille esi-isien työtä arvostaville heidän monivuosisataisesta työstään Kannaksella. Hän toivoo myös, että Kannaksen nykyiset asukkaat ottaisivat patsaan arvostuksensa kohteeksi.

- Onhan meillä tässä asiassa kohtalon yhtäläisyyttäkin: kun tällä Kannaksen alueella oli aikoinaan orjuutettuja talonpoikia tuhansia, niin samanaikaisesti oli Keski-Venäjällä maaorjia

noin 10 miljoonaa eli puolet asukkaista, totesi Hartikainen.

Samaan aikaan vuonna 1936 vihittiin myös naapurikuntien muistomerkkejä. Luovutuspuheessaan Sakkola-Säätiölle entisöintiprojektin vetäjä lainasi naapuripitäjä Pyhäjärven silloisen kirkkoherra K. A. Viikan juhlasaarnan sanoja: ”Tämä patsas on ennen kaikkea työn patsas, se on tarkoitettu muistuttamaan esi-isien työstä, jolle arvo ja kunnia on annettava. Vain rehellinen, uupumaton työ luo pysyväistä ja otollista maailmassa. Työnteko on Jumalan käsky”.

Sakkola-Raudun patsaan siunasi uudelleen kirkkoherran poika, rovasti **Kaarlo Viika**. Hän kertasi 1930-luvun historiallisia tapahtumia ja merkin paljastuspuheen pitänyttä kirkkoherra Juho Silvennoista.

Viika toivoo, että menneet sukupolvet opettavat meille peräänantamaton sitkeyttä ja tulevaisuuden uskoa.

- Menneitten sukupolvien työ on nykyisen viljelyksemme ja kulttuurimme perusta. Siksi on syytä kunnioittaa vasti muistaa rauhan miehiä ja naisia. Vallan ylivoimaa vastaan heillä olivat käytössään vain rauhan aseet – peräänantamaton sitkeys, työ ja luottamus hyvän ja oikean lopulliseen voittoon. Siinä on meille nykypolven ihmisille pysyvän arvonsa säilyttävä rautaisannos Kannaksen kansan henkistä perintöä, evästi Kaarlo Viika.

Vihkimisjuhlan juhlapuheen pitänyt Sakkola-Säätiön valtuuskunnan puheenjohtaja **Hannu J. Paukku** kertasi karjalaisen väen historiaa ja aikoja, jolloin Kannaksen asukkaat olivat vuoroin venäläisen, vuoroin ruotsalaisen hallinnon alaisina.

- 1700-luvun alussa vielä sodan kestäessä Pietari Suuri jakoi suosikeilleen veronkanto-oikeuksia tältä alueelta palkkioksi milloin mistäkin aatelisen

tekemästä palveluksesta. Lahjoitusten antaminen jatkui muiden hallitsijoiden aikana.

- Venäjällä talonpojat olivat maaorjia ja hovinherrojen vallan alaisia, joskus jopa mielivallan alaisia. Lahjoitusmaiden haltijat eivät ymmärtäneet, miksi suomalaisia talonpoikia pitäisi kohdella lempeämmin kuin muita. Aikaa myöten suomalaiset talonpojat alistettiinkin lähes samanlaiseen maaorjan asemaan kuin venäläisetkin talonpojat olivat. Suomalaisilla talonpojilla tosin oli oikeus valittaa tuomioistuihin kohtelustaan, mikäli he kokivat sen epäoikeudenmukaiseksi. Muualla Venäjällä tällaista oikeutta ei ollut.

- Suomalaiset talonpojat eivät halunneet joutua aatelisten mielivallan alaisiksi. He taistelivat vastaan haluten pitää henkilökohtaisen vapautensa ja maanomistusoikeutensa.

- Suomalaisen lakkoilusta yleensä seurauksena oli se, että venäläinen sotaväki kutsuttiin paikalle ja talonpoikia rankaistiin ankarasti. Joskus joku teloitettiin ja monet muut lakkoilijat saivat ankaria raipparangaistuksia.

- Suomalaisen mielenlaatua ei ymmärretty: mitä useampi teloitettiin tai ruoskittiin, sitä enemmän talonpojat lakkoilivat ja protestoivat. Tämä oli venäläisille käsittämätöntä.

Olot Karjalan kannaksen alueilla huononivat, sillä talonpoikien vero- ja päivätyötaakkaa lisättiin kohtuuttomasti. Talonpojat uskoivat, että tsaari ei tiennyt asioiden oikeaa laitaa ja lähettivät Nikola I:lle vetoomuksen, että hallitsija puuttuisi hovinherrojen laittomuuksiin ja palauttaisi talonpojille heidän ikimuistoiset oikeutensa maahan ja vapaaseen elämään.

- Tsaari teki kuitenkin vuonna 1826 aivan toisenlaisen ratkaisun, mitä talonpojat olivat odottaneet. Hän antoi asetuksen, jolla talonpojat menettivät omistusoikeutensa maahansa ja heistä tuli donataarien vuokratilajelijöitä,

lampuoteja. Sata vuotta kestänyt taistelu hovinherroja vastaan päättyi talonpoikien tappioksi.

- Muutos näkyy Sakkolan kirkonkirjoissa: ennen vuotta 1826 sakkolalaiset talonpojat on merkitty ammattinimikkeellä ”bonde” eli talollinen, joka tarkoittaa talonpoikaa, joka omistaa maata. Vuoden 1826 jälkeen heidän ammattinaan mainitaan ”landbonde” eli lampuote, joka merkitsee maatilan vuokraajaa, selvitti kirkonkirjoja sukututkimuksensa yhteydessä selaillut Paukku.

- Sakkolan (Gromovo, Petrovskoje) ja Raudun (Sosnovo) talonpojat olivat joutuneet muiden lahjoitusmaatalonpoikien kanssa lähes maaorjan asemaan. Tästä muodostui Suomen suuriruhtinaskunnassa suuri ongelma. Vertailtaessa autonomisen Suomen muiden alueiden talonpoikien asemaa Karjalan kannaksen lahjoitusmaatalonpoikien asemaan ero oli räikeä. Vaadittiinkin, että lähes maaorjan asemassa olevien karjalaisten talonpoikien hyväksi olisi tehtävä jotakin.

Aleksanteri II:n astuttua valtaan koitivat vapaammat olot niin Venäjällä kuin Suomessa. Maaorjuus lakkautettiin Venäjällä vuonna 1861. Vasta vuonna 1867 talonpoikien asia sai myönteisen ratkaisun Suomen suuriruhtinaskunnan valtiopäivillä. Suomen valtion varoin ostettiin kaikki myyntiin tulevat venäläisten hovinherrojen hallussa olleet lahjoitusmaat ja jaettiin talonpojille.

Talonpojat saivat ostaa maansa takaisin 39 vuoden maksuajalla. Petäjärven hovin alueet lunastettiin donataarilta vuonna 1874 – tällöin alueella oli 1250 asukasta.

- Mielenkiintoisena yksityiskohtana voidaan mainita, että kaikki entiset lahjoitusmaatalonpojat eivät vielä olleet ehtineet maksaa koko lainasummaa takaisin Suomen valtiolle, kun heidän maansa jälleen väkipakolla otettiin pois ja heidän piti jättää kokonaan kotiseutunsa.

Paukku totesi uudistetun muistomerkkin muistuttavan talonpoikien kärsimyksistä ja siitä, että kaikille pitää antaa ihmisarvo ja kohdella ihmisiä tasa-arvoisesti.

- Patsas on myös kunnianosoitus ve-

Patsaan äärellä Hannu J. Paukku, Veikko Karvonen, Soini Hartikainen ja Lauri Lamppu.

näläisille maaorjille, heidän jälkeläisilleen ja koko Venäjän kansalle, huomautti Paukku toivoen yhteistyötä patsaan kunnossapitämiseen jatkossa.

Paukku siteerasi Metsäpirtin (Zaporzkoje) patsaan paljastusjuhlassa lausuttua: ”Kulkija, kun joskus kuljet tämän patsaan ohi, pyydän hetkiseksi

pysähtymään ja muistamaan kaikkea sitä, mitä esi-isämme ovat kärsineet ja kestäneet. Tämä patsas tulee säilymään vuosisatoja, kenties vuosituhansia.

Kulloinkin elävän sukupolven on pidettävä huoli siitä, että patsaan kertoma historia ei enää toistu eikä orjuus uusiinnu”. -MRT

Vielä ehdit tilata itsellesi tai lahjaksi:

LAHJOITUSMAAHOVIEN, -KYLIIEN ja -IHMISTEN HISTORIAA
täynnä olevan juhla- ja muistokirjan ”Hovinkylä 1911-2001”.
Hinta 250,- mk/kpl.

Myymme myös 80-VUOTISJUHLAKIRJAN
”Hovinkylä 1911-1991”
uusintapainosta muovikantisena. Hinta 150,- mk/kpl.

Hovinkyläseuran toiminnan tukemiseksi myymme lahjoitusmaatalonpoikien muistomerkkiaiheisia ”PRONSSIKORTTEJA”.
Hinta 75,- mk/ 5 kpl.

VIDEOKASSETTEJA HOVINMÄEN JUHLASTA 9.6.2001,
n. 1 tunnin kooste muistomerkkin uudelleenviikimisestä ja Hovinkylän syntymän 90-vuotisjuhlasta. Hinta 150,- mk/kpl.

Tilaukset: Soini Hartikainen, puh. 03- 675 1482 tai 0400-207 844, Meeri Häkkinen, puh. 09-801 1381.

Juhlaruno lahjoitusmailta

Aleksanteri Aava, lahjoitusmaatalonpoikien muistomerkkin paljastustilaisuuteen 1936.

Runon esitti hänen poikansa Topi Aava eli Toivo Kuparinen muistomerkkin uudelleen vihkimistilaisuudessa 9.6.2001.

Seisomme äärellä kivisen patsaan, kannakselaisten peltojen kivistä kyhätyn jylhän-järkäleisen pylvään, jonka jokaiseen pultertiin on isien aura karahtanut, äiti näiden paasien reunoilla tummina iltoina istunut ja itkenyt, sisar vapautta kaihonnut, veli elämän kohtaloa kironnut, seisomme – katselemme – kuuntelemme.

Raskaasti vyöryen kohisevat muistojen mainingit, tullen sakean sumuiselta vuosisadan takaiselta jylhän-ärjänteiseltä selältä, josta kumeana kuuluu merikotkien ahnas kirkuna, avuttomien soutajien huutelu, hankavitsojen valittava narahtelu, kannakselaisten eläjien kamppailu, kohtalon paineessa.

Tunne meko sukupolvien tuskan? Ymmärrämmekö miltä tuntuu lähteä savutuvasta pakkotyöhön, puuakselisilla kärryillä ajaen, pikkulasten veräjän luona katsellessa, ropottilaiskohtaloon kasvaessa, nähden jokaisessa yönessään mustan juumean muukalaisen kirpeäsiimaista ruoskaa kohottamassa, kotoiselta kolpitsalta pois käskemässä, purlakan tielle työntämässä.

Ymmärtääksemme olisi meidän yksiruutuisesta ikkunasta kasakan koputus kuultava, kiskottomilla kärryillä ajettava, naisemme voutien ivattavana nähtävä, lain turvatta eletävä, olisi oltava kuin kasvi kivien raossa

hujeloisena huojumassa, odottamassa sitä armeliasta tulijaa, joka lopettaisi kitumisen ja tuskan.

Mutta silti emme valhein viivy äärellä kivisen patsaan, ropottilaisten raapimia kiviä katsomassa, me päivänrinteen lapset, meillä on halu ymmärtää näitä talkoilla tuotuja mukuloita, joiden jokaisessa pyältylässä näkyy isävainaitten jalanjälki emojen kyynel – sisarten ja veljien näkemättömän vapauden kaipaus.

Tahdoimme työllämme ottaa tuntuman maassa maatuviin esi-isien käsivarsiin, jotta suru sulaisi samaksi, ilo yltäisi yhteiseksi, ja sama tunne värähtelisi kaikkien kannakselaisten sieluissa niin kuin värähtelee Vuoksen vesistö kesäisissä kimalteissaan,

raja joka-aikaisessa jylhyydessään, ja maata suojaava mies- ja naisrintamamme Kannasta rakastavan verensä sykkeissä.

II
Älä mainitse nimeä orjuuden kun Kannaksen muistelet aikaa, puhu vaikkapa oikusta ilmojen se paremmin korviin kaikaa, puhu vaikkapa porotteista tuulien ja idän uhkasta muusta ja äänestä syksyn myrskyisen ja kolkosta marraskuusta.

Älä mainitse nimeä orjuuden se on sanoista kaikkein nurjin, se ei sovellu keralle Kannaksen vaikka kohtalo olisi kurjin, voi painua täällä miehen päähän kun on yössä ja yksinään mutt' naapurillensa kärsivää hän soisi ei näyttävänsä.

Professori Erkki Asp Hovinkylä-juhlassa: Valtiovallalta tukea lähialueyhteistyöhön ja Karjala-keskusteluun lisää tehoa

Hovinkylän, Sakkolan nuorimman kylän, 90-vuotisjuhlaa vietettiin lahjoitusmaatalonpoikien patsaan uudelleen vihkimisen yhteydessä. Kylän syntymäpäiväksi katsotaan toukokuun 11. päivä vuonna 1911, jolloin maataloushallitus nimesi asukkaat hakemusten perusteella valtion vuonna 1874 lunastaman Petäjärven lahjoitusmaahovin kantatilasta muodostetulle 28 tilalle.

Juhlapuheen piti professori **Erkki Asp** Turun yliopistosta. Hänen mukaansa Karjala-keskustelua kannattaa tehostaa. Hän toivoi myös valtiovalta tukea lähialueyhteistyöhön, jolla on jo käytännössä hieman kohennettu Karjalan aluetta.

- Karjalaisten harrastamaa lähialueyhtöä voidaan kutsua jopa yksilölliseksi ulkopoliittiseksi toiminnaksi, joka vahvistaa ystävyyttä yli rajan ja lisää täten molemminpuolista luottamusta.

Erkki Asp on itse lähtöisin Kirvusta, mutta Sakkola on tavallaan hänen toinen kotikylänsä, koska äitinsä juuret ovat siellä.

- Isovanhempani Pietari ja Anna-Stina Hartikainen muuttivat vuonna 1911 Hovinkylään. Äitini Tyyne Hartikainen oli tuolloin viisivuotias. Hän oli syntynyt Antreassa ja ehti asua Hovinkylässä 18 vuotta ennen kuin meni naimisiin 1929 Kirvusta kotoisin olevan isäni kanssa, kertoi juhlapuhuja.

Asp kertoi ensinnä Petäjärven emäntäkoulun perustamisen vaiheita. Ensimmäiset kurssit pidettiin 1924 ja Petäjärven emäntäkoulu aloitti varsinaisen toimintansa 15. tammikuuta 1925. Oppilaiksi pyrkivät Sakkolan,

Raudun, Metsäpirtin, Valkjärven, Pyhäjärven ja monen muun Kannaksen pitäjän nuoret.

- Petäjärven emäntäkoulusta muodostui alusta pitäen merkittävä kulttuurikeskus ja puutarha- ja kotitaloustöiden edistäjä ja suunnannäyttäjä. Samalla koulu oli yksi naisen aseman kohentaja ja nykikäsittein ilmaistuna naisten itsetietoisuuden kohottaja, kotien ja perheiden merkityksen puolestapuhuja ja hyvän kasvatuksen vaalija. Koululla oli onni saada erinomaisia johtajia ja opettajia, siksi se nousi pian tunnetuksi opinahjoksi koko maassa.

Emäntäkoulu tuhoutui talvisodan kolmantena päivänä perustuksiaan myöten.

- Vaikka sota oli päättännyt koulun toiminnan, sen henki jäi elämään ihmisten mieliin eikä yksikään sen vaikutuspiiriin joutunut ole voinut unohtaa sen rakentavaa ja siunauksellista antia.

Professori Asp kiitteli yhä elävää intoa kotiseututyöhön, vaikka suomalainen yhteiskunta muiden muassa on kokenut viime aikoina monenlaisia muutoksia.

- Kaikkeen muutoksen käymistilaan on kuulunut monia eriytymisvaiheita, kuten poliittista lokeroitumista, erilaisiin eturyhmiin sitoutumista, ammatillista jakautumista ja toimeentulon puolesta eri portaille joutumista; siksi kaikkia yhdistävä kotiseututyö on tervetullut vastapaino yhteisön kiinteyttä ha-

jatkuu seur. sivulla

Tämä heimo on herkkää ja ylpeää, ja on joustavan toivokasta, meitä orjan lapsiks' ei nimittää sovi nyt, ei sovellu vasta, ei murtavan meitä aika näy vaikk' olisi vuosisata, valoisuuteen tiemme käy kuin keväisen päivän rata.

Ja lohduksi aikojen entisten me patsaan pystytimme, ja iloja aikojen vastaisten yhä työssämme aattelimme, me tiesimme: koskaan ropottiin ei mennä vierahan viekkään, ennen veremme lopuksiin saa vuotaa Kannaksen hiekkaan.

Älä mainitse nimeä orjuuden, se särkevi tunnelmamme, sävel helkkyvi pohjalla sydänten se kertovi parhaistamme, se soi kuin suvinen tuulahdus liki maan, liki kansan, rajan, nimi kallis, kaunis, se vapaus jo on kostanut kolhut ajan!

III

Raskas on tuomio ylhäisen taivaan herran, missä se täällä kohtaa seutuja kerran, mantereet murtuu, tantereet tieltänsä taipuu, tyhjiin kaikki vääryyden valta vaipuu.

Ken täällä kerran kohotti sortajan kalpaa, kurjuuden tietä saa hän kulkea halpaa, teränsä tylsyvät, miekkansa moneksi katkee, keisarinviihtansa köyhän ryysyihin ratkee!

Ken taas tuns i olojen ankan painon, kohtalon kourat, itkemän, ivan ja vainon, hän voi selvitä niin kuin voittaja yöstä, parhaimman satonsa korjata kovasta työstä.

Sinulle Herra, kunnia, kiitos ja valta, kun annoit meidänkin nousta murheiden alta, aamun merkit huomata tähtien vyöstä, kansaksi kohota lahjoitusaikojen yöstä!

jottaville voimille. Kotiseudun vaalintaan ja hoitoon kohdistuva uurastus lienee yksi kaikkein tehokkaimpia yhteisön kiinteyttäjiä ja samalla näkyvä merkki myös ulkopuolisille tuon yhteisön jäsenten perinteiden kunnioituksesta ja moraalisesta tasosta.

Juhlapuhuja arveli, liekö missään muualla maailmassa tilannetta, että kotipaikoiltaan pois ajatut ja heidän jälkipolvensa pääsevät entisiä kotikunnaita katselemaan ja myös niitä kohentamaan ja saattamaan nykyvaatimusten tasolle.

- Karjalan alueen ja talouden vaikeudet ovat seurausta sen 60 vuotta kestäneestä periferia-asemasta eikä näköpiirissä ole kovin pikaista tilanteen korjaantumista. Suomalaisen panos kotiseututyön merkeissä on tuonut jonkinlaista valoa näille hitaasti kehittyville alueille ja tarjonnut apua paikallisille uudisasukkaille omatoimimisessa ympäristön ja elinolojen kohentamisessa. Rakentavalla yhteistyöllä ja keskinäisellä luottamuksella Karjalasta saattaa kehittyä merkittävä yhteinen projekti. Kenties valtiovaltakin suovähitellen tukeaan tämänkaltaiseen vapaaehtoiseen lähialueyhteistyöhön,

mikä on käytännössä jo osoittanut tuloksellisuutensa, välttytti Erkki Asp.

Hän kiitteli myös eri alojen tutkimustyötä, joissa asiakirjojen, muistitiedon ja erilaisten dokumenttien pohjalta selvitellään menneisyyttämme ja yhteiskunnallisia vaiheita.

- Tutkijoiden työ ja konkreettinen kotiseutu-uurastus vievät eteenpäin velvoitetta vaalia ja kehittää kulttuuriperintöämme.

Aps muistutti, että jo pitkään olisi tarvittu naapurivaltioiden keskinäistä vuorovaikutusta, jolla olisi voitu korjata molemmin puolin rajaa vallitsevia vääriä käsityksiä ja nurinkursia esityksiä.

-Tiedon ja tutkimuksen avulla olisi mahdollista rakentaa reaalista maailmankuvaa itselle ja tuleville sukupolville ja rajat ylittävällä keskinäisellä vuoropuhelulla voitaisiin karsia yhteistyötä heikentävät väärinkäsitykset. Olen varma, että karjalaisten vierailukäynnit omille kotipaikoilleen Karjalaan ovat olleet hyvää yhteistyötä paikallisten asukkaiden kanssa.

Professori tietää, että Karjalan palauttamiskysymys äkkiä esitettynä ei saa

myönteistä vastakaikua edes nuoren polven venäläisiltä, saatikka sitten valtionvallan edustajilta. Silti hänen mielestään Karjala-keskustelua on syytä tehostaa.

- Ajan myötä kypsyteltyä ja päättäjien ulottuville saatettuna palauttamiskysymyksellä saattaisi olla kannatus ja myönteistä suhtautumista.

Erkki Asp viittasi kunnallisneuvos Soini Hämäläisen ehdotukseen, jonka mukaan Suomen valtionjohdon velvollisuus olisi pyrkiä Karjala-asiaa luottamuksellisten neuvottelujen avulla sellaiseen myönteiseen tulokseen, joka lopettaisi alueen nykyisen rappiokilan ja voisi taata hyödyn molemmille osapuolille.

Valistuneet ja asioista perillä olevat venäläiset antavat jo nyt suuren arvon suomalaisten Karjalassa tapahtuvalle kotiseututyölle ja ponnistuksille ja antavat myötätuntonsa perusteille, miksi lähialueyhteistoiminta jatkuu vuodesta toiseen. Hekin näyttävät luotavan Karjala-kysymyksen oikeudenmukaiseen tulevaisuuteen molempia osapuolia tyydyttävällä tavalla.

- Karjala on jatkuvasti ajankohtainen asia. -MRT

Pohjanmaalta Kirvesmäelle

Isäni syntyi Metsäpirtin Kirvesmäellä. Itse olen syntynyt ja asunut koko ikäni Pohjanmaalla. – Äitini ja Raijasiskoni saivat suostuteltua minut ja mieheni mukaan Metsäpirtti-matkalle. Kesällä 2000 lähdimme sitten suvun kanssa Metsäpirttiin.

Matka sujui rattoisasti, vaikka me pohjalaiset, varsinkin miehet, olemme niin hiljaista ja jäyhää heimoa?! Oli sanoin kuvaamaton järkytys nähdä kaikki ränsistyneet ja luhistumispisteessä olevat rakennukset rajan takana. Raijasisko oli kyllä kertonut näkemästään, mutta tällaista en osannut odottaa. Käksalnessa hotelli Korela muuttui järkytyksen jälkeen viiden sirpin hoteliksi, olihan meillä oma wc ja kylmää vettä tuli ja meni.

Metsäpirtin hautausmaalla vietetty juhlahetki jäi pysyvästi mieleen. Retki Konevitsaan oli sekin ikimuistoinen. En vain voi käsittää sitä rappiutilaa,

mihin suuri Äiti-Venäjä on vajonnut.

Seuraavana päivänä olikin matkan kohokohta. Lähdimme Loposen Hanneksen johdolla tarpomaan metsien halki kohti Kirvesmäkeä. Matkan varrella näimme mielenkiintoisia, sodanaikaisia pommikuoppia, korsuja ja betonibunkkerin, jossa venäläinen mies oli työn touhussa kaivamassa. Vaikka oli kuuma ja valtavasti hyttysiä, matka ei tuntunut rasittavalta, sillä tiesin pääseväni pian Suvannon siniseen syliin. Koskaan aikaisemmin uiminen ei ole tuntunut yhtä ihanalta.

Ruumis ja sielu virkistyneenä lähdimme nousemaan rannasta kohti Hanneksen kotipaikkaa. Liikuttava hetki oli, kun Hannes lauloi kotinsa raunoilla Jo Karjalan kunnailta lehti puu. Isän koti oli ollut aivan vieressä, ja sieltä se kivijalka löytyikin horsmien ja nokkosten alta. Seisoin hiljaa katsel-

len tuota maailman kauneinta maisemaa ja kapinoin mielessäni sitä vastaan, että tämä ja paljon muuta on pitänyt antaa vieraille.

Kirvesmäki jäi sydämeeni, pala muuria ja kivijalkaa sekä purkillinen Suvantoa lähti mukaani Pohjanmaalle. Hannekselle lämmin kiitos tästä ikimuistoisesta retkestä.

Olen kiitollinen siitä, että sain isän kanssa muistella Kirvesmäkeä ja evakomatkaa ennen kuin hän sai kutsun Taivaan kotiin. Isä matkasi päinvastaiseen suuntaan kuin minä, Kirvesmäeltä Pohjanmaalle. Hänen matkansa on päättynyt paikkaan, missä myös käki kukkuu ja on ikuinen kevät.

Terveisiä kaikille Kirvesmäki-kerholaisille. Toivottavasti tapaamme kesällä 2002!

Sirpa Lopenen

Maatalouden työskentelytapoja lapsuuden Metsäpirtissä

Katselin työskentelyä isoilla maatalouskoneilla nykyisen asuinpaikkani naapurin pellolla, ja mieleen tulivat lapsuuden aikaiset työskentelytavat Metsäpirtissä.

Perunat istutettiin käsin hevosen vetämän atran (aatra, sähä) vakoon ja peitettiin atralla mullan sisään. Ennen kuin taimet nousivat maan pinnalle, rikkaruohot tuhottiin risuäkeellä, joka oli valmistettu halkaistusta, oksaisasta kuusipuusta. Myöhemmin varsien kasvettua kitkettiin rikkaruohot pellostä käsin. Perunamaan lannoitteena käytettiin ensisijaisesti hevosen lantaa, koska naudanlanta saattoi aiheuttaa perunoihin matoisuutta ellei se ollut kunnolla palanutta.

Karjanlanta levitettiin pellolle vilkalla (talikolla). Perunat säilytettiin maakellarissa ja siemenperunat maakuopassa lähellä Laatokan rantaa olevalla hiekanummella, johon oli helppo kaivaa kuoppa. Pohjalle pantiin olkia, sitten perunat päälle, taas olkia ja kuoppa luotiin umpeen talven ajaksi. Perunat säilyivät näin erittäin hyvin talven yli.

Atra oli valmistettu puusta ja niitä

oli sekä yksi- että kaksikärkisiä. Kärsiin oli laitettu teräskärjet helpottamaan maahan tunkeutumista.

Vilja kylvettiin käsin ja se vaati taitavuutta, jotta siemennys peltoon oli mahdollisimman tasainen. Jyvät otettiin kylvövakasta kouralla ja levitettiin pellolle sormet sopivasti harallaan, jolloin siemenet levisivät taitavan kylväjän toimesta tasaisesti peltoon. Isäni oli tässä tehtävässä todella taitava ja opetti myös minulle, pikkupojalle, niksinä.

Vilja leikattiin sirpillä, sidottiin lyhteiksi ja laitettiin kuhilaiksi, joissa ne säilyivät suhteellisen kuivina sateella-kin ja kuivuivat tehokkaasti tuulella ja auringonpaisteessa. Viljat puitiin riiehessä varstalla, jonka muodosti yli metrin pituinen varsi ja siihen tavallisesti nahkasuikaleilla liitetty lyhyempi ja paksumpi puukalikka. Varstan käyttö vaati hieman rytmitajua, jotta sen käyttö olisi tehokasta jyvien irrottamiseksi tähkistä.

Riihi oli sisäänlämpiävä ja siinä oli parvi, jolle viljalyyhteet asetettiin pystyasentoon kuivumaan. Kun vilja oli tarpeeksi kuivunut, se pudotettiin alas

parvelta lattialle puintia varten.

Vilja erotettiin ruumenista ja muusta roskasta käsikäyttöisellä viskurilla, joka puhalsi jyviä kevyemmät ainekset eroon jyvistä. Oli myöskin käytössä puimakoneita, mutta niiden käytössä oli kuivatusongelmia, jos sattui saateinen kesä. Sen sijaan rihipuinnissa ei ollut tässä suhteessa ongelmia.

Pienemmillä tiloilla myös apulannat (salpietari, kalisuola, luujauho) kylvettiin käsin ja esimerkiksi luujauhoa leivittänyt mies oli työn jälkeen valkoinen kuin lumiukko. Eivät olleet työnsuojelijat selittämässä pykälää ja lukemassa lakia.

Tehokkuuden kannalta nykyiset menetelmät ovat tietysti tuottavammat, mutta luonnon ja pitemmällä aikavälillä myös ihmiskunnan kannalta saat- taisi olla parempi entinen, luontoystävällinen menetelmä. Nykyinen toiminta näyttää mielestäni yhä suuremmassa määrin maapallon tuhoamiselta.

Pentti Rajaheimo
Kotoisin Tapparista

Jälkikuvia

Uni kohotti kotvaksi kätöksäuvan ja loihotti loitolta unhotut, vierot;

Näen Lapsuudenmaan! Näen rannalla sen armaan, jonka partailla astelin, paljasjalka, kumukuohuista kuuntelin, pellavatukka, Vuoksen virrasta virttä, suven soiluvan soittoa...

Uni, kohotit vieläkin armosauvan ja sallit mun hetkeksi lapsenmielen käen kukkua kuulla, lehdonleutoja luulla... Suven sinisellä kaarella päivän kuul-

to, Elokiven kuperassa pesän punaisen puunto Vuoksen virrasta virttä, suven solisevan soittoa...

Uni, kohotat yhäti ihmesauvan; utu- unteni uumasta loitoja kai'at vaikka pakenevat muistot, vaikka himmenevät kuvat, vaikka tuhkana tuulessa tuttavatuvat!

Sinä Lapsuudenmaa, Sinä, Päilyvä Päivä, vielä viipyös hetki! Kiitos, kuul-

la kun sain vielä viimeiseksi Vuoksen virrasta virttä, suven sointuvaa soittoa...

Talvella 1955
Betty Lemmetty,
Norja

Runo on mistettu
Kiviniemen koskelle Sakkolassa

Pirttiläisjuhlissa paistoi päivä ja kielkakkara kukoisti

Finn-Göran Wennström muistutti juurien ja oman heimon historian tuntemisen tärkeydestä.

Meitä oli paljon!

Kiitos teille kaikille, jotka tulitte Mynämäen Karjalaisten järjestämään Metsäpirtti-juhlaan. Ja kiitos teille, jotka olitte ajatuksissa läsnä. Tiedän, että teitä on monta. Ohessa lyhyt tervehdyksemme erityisesti teille juhlasta.

Ensi vuonna vietämme Metsäpirtti-juhlaa Metsäpirtissä. Juhla on erityisen merkittävä siksi, että Metsäpirtin ainut julkinen taide-teos ja muistomerkki lahjoitusmaatalonpoikien muistomerkki viettää uutta syntymäpäivää. Ensi kesään mennessä muistomerkki kunnostetaan niin alkuperäiseksi kuin mahdollista. Kunnostukseen on saatu varoja opetusministeriöltä, mutta lisää tarvitaan, keräys käynnistyi Mynämäellä. Hellitelään vähän kukkaron leukoja.

Juhla oli kaunis, ilma oli kaunis, oli mukavaa nähdä tuttuja ja ystäviä ja saada lisää. Mutta vunut puuttuivat, mitäs sille tehdäisiin?

Kaunista viljankorjuuaikaa!

Anja Kuoppa

Metsäpirtti-juhla vuosimallia 2001 vietettiin Mynämäellä, jonne kokoontui noin 400 metsäpirttiläistä ja heidän läheistään.

Juhla alkoi perinteisesti seppelten laskulla ja jumalanpalveluksella, jossa saarnasi pastori Pauli Tuohioja.

Juhlapuhuja oli prikaatinkenraali joka mittasi tätä päivää 60-lukuun, jolloin rautaesirippu oli todellisuutta.

– Suomi on ottanut ja säilyttänyt paikkansa; se on säilyttänyt hallitusmuotonsa ainoana eurooppalaisena maana ensimmäisen maailmansodan jälkeen. Tänään Suomi on EU:n täysjäsen ja toimii kansainvälisessä yhteisössä, jossa on monenlaisia tapoja ja työn johtamiskulttuureja, Wennström rinnasti ja muistutti myös eurooppalaisten yhteisestä historiasta.

Yhteinen historia pitää sisällään samansuuntaiset käsitykset demokratias- ta ja oikeudenmukaisuudesta.

– Mutta itsetunto, juuret ja kriittisyys antavat voimaa vieraan kohtaamiseen, se on tärkeää vieraiden kanssa, Wennström evästi juhlaväkeä.

– Karjalaisilla on kaunis perimä ja tieto. Vapaudessa, veljeydessä, tasa-arvossa on monta vivahdetta – ne voivat olla yhdistäviä tekijöitä. Oman perheen, suvun ja heimon menneisyyden tuntemus on tärkeää nykyisyydelle ja tulevaisuudelle.

Juhlaa säesti Virmon pelimannit ja Mynämäen kunnan tervehdyksen toi Ilmari Aikinen.

Mynämäkeläiset lapset lauloivat tervehdyksensä Saara Haloilan ohjaamana; laulua juhlaan toivat myös Maria ja Andreas, pirttiläisjuuris Ruotsista.

Helka Eeva-Korpela oli koostanut silmännurkkia kostuttavan sikermän Helena Eevan runoja. Helka Eeva-Korpela esitti mm. Mynämäen juhlille tehdyn juhlarunon.

-AK

Leo Laulajainen (toinen oik.) sai juhlassa kiitoksena pitkäaikaisesta puheenjohtajuudesta lasimosaiikkiteoksen, jonka luovutti Metsäpirtti Seuran puheenjohtaja Kalevi Hyytiä. Laulajainen tapparilaisten kanssa rupattelussa takapenkissä. Laulajaisesta vasemmalle Eino ja Toivo Tuomela, ent. Susi ja Taito Haapsaari. Herraseurassa uusikaupunkilaisten puheenjohtaja Anneli Virtanen.

Suvannon Seutuun tulevat Metsäpirtin kirjoitukset osoitteella:
Anja Kuoppa, Sovintola 1,
14240 Janakkala
puh. 040 5537 237.

Metsäpirtin kotisivu: www.metsapirtti.net

SEURAAVA
SUVANNON SEUTU
ilmestyy syyskuussa.
Aineisto toimitukseen
elokuun loppuun mennessä.

Ensi vuonna on Metsäpirtin lahjoitusmaatalonpoikien muistomerkin vuoro viettää uudesti syntymisen juhlaa. Tässä Metsäpirttiin lähtevä reliefi ja teksti. Kuvaa ihaillemassa Loponen ja Ahtiainen. – Muuten, rahaa tarvitaan lisää patsaan elvyttämiseen, juhlassa olleet lahjoittivat jo, muutkin saavat. Aulis Ukkosta saa vaivata!

Aune Koppasen kirjasta Juuret syvällä Karjalassa: Nuorisoseuran värikkäät vaiheet

Nuorisoseura perustettiin Kiviniemeen v. 1901. Sen 50-vuotishistoria alkaa: tämän Kiviniemen nuorisoseuran historian kirjoittaminen oli jäänyt yden seuran perustajajäsenen Emil Juho Koppasen tehtäväksi. Hän ei ehtinyt työtään edes kunnolla aloittaa, kun kuolema korjasi hänet pois. Seuran perustajajäseniksi mainitaan mm. Pekka Puhakka, Emil Männikkö, Paavo Welling (myöhemmin Vuorinen), Aatami Koppanen ja hänen kumpikin poikansa Emil J. ja Otto A. Koppanen.

Kiviniemen nuorisoseuran 50-vuotishistoriassa on kerrottu kaikki, mitä muistettiin v. 1951, mutta kun tätä kirjasta on vaikea tavoittaa, kirjoitan tähän muutamia otteita.

Kun Sakkolan torvisoittokunta uudenvuoden yönä v. 1900 otti vastaan vuosisadan soittamalla kelloapulissa: "Jumala omi linnamme" ja "Oi Herra siunaa Suomen kansa", oli se kuin lähtölaukaus uuden ajanjakson alkamiselle paikkakunnan valistustyössä.

Kyläläiset elivät ankeaa Bobrikovin valtakautta. Lukuhalu oli polttava. Kaikki kirjat, joita kylästä löytyi oli luettu moneen kertaan. Sentähden kylän edellämainitut miehet v. 1899 järjestivät suuret juhlat saadakseen oman kirjaston paikkakunnalle. Juhlasuunnitelma viehätti kaikkia ja tähän juhlaan kutsuttiin ilmoittelemalla lähiympäristö ja kaikki lähipitäjätkin.

Juhlaan harjoiteltiin monipuolinen ohjelma: soittoa, laulua, tanssia, pari runoa, kaksi näytelmää: Kihlaus ja Yökausi lahdella. Jälkimmäisen esittivät P. Puhakka ja E. J. Koppanen.

"Juhlapuheitten pitäjistä ei ollut puutetta, siihen keskuudessamme kykeni kuka vaan, kenelle tehtävä uskottiin", mainitsee Iivari Karpanmäki.

Tietysti oli myös bufetti. Juhlaa varten oli rakennettu linnalle, jossa juhla vietettiin, esiintymislava, puhujapöytä ja tanssilava. Väkeä tuli

sinne hyvin paljon ja taloudellisesti juhla onnistui yli odotusten. Ne olivat kaksipäiväiset ja esim. jokaisesta tanssista piti maksaa erikseen. Kirjasto hankittiin ja se oli aikanaan melkoisen suuri yli 200 nidosta. Kaikki vahvoin nahkaselkäisiin sidottuina.

Siihen aikaan oli suomenkielinen kirjallisuus melko vähäistä verrattuna nykyisiin vuosiin. Kirjasto sijoitettiin Aatami Koppasen hoitoon (ehkä tästä syystä Koppasen yksi kamari oli nimeltään kirjasto, vaikka siellä ei enää em. kyläkirjastoa ollutkaan).

Kun kansakoulu valmistui kylään v. 1906 siirrettiin kirjastokoululle. Opettaja Hilma Koskenjaakko hoiti sitä vuoden 1918 tapahtumiin saakka. Kirjaston hankkiminen kohtasi suuria vastuksia, sillä toiset henkilöt, jotka eivät lukemisesta niin piitanneet, olisivat halunneet juhlasta tienatuilla rahoilla ostaa palokunnalle ruiskun. Siitä kehittyi kärejä juttu, jonka kirjaston kannattajat voittivat. Lisäksi oli vielä E. J. Koppasen eriyvä mielipide. Pyrkijästä löytyy sivunmittainen nuhdesaarna Kiviniemen nuorisoseuran esimies E. J. Koppaselle. Seura oli keskustellut kirjaston perustamisesta, mutta liikemies Koppanen oli vastustanut sijoitusta tuottamattomana ja vaatinut rahojen panttavaksi pankkiin korkoa kasvamaan. Tämä oli närkästyttänyt kovasti Alkiota.

Isä-Otto kertoi eräästä toisesta kesäjuhlasta, jonka nimenä oli "arpajaiset". Se ei tarkoittanut samaa kuin arpajaiset nykyisin, sanoi isä. (Oli-sikohan se jotenkin liittynyt arpomisiin, loitsuihin tjs. Se pidettiin myös linnanvalleilla ja siinä juhlassa isä sai huolekseen bufetin järjestämisen. Sitä varten hän kävi omalla hevosellaan Viipurista (90 km) hakemassa tarvikkeet.

Linnanvallit olivat hieno juhlienvietytopaikka, jos oli kesä ja pouta, mutta talvisin oli juhlat pidettävä talojen tuvissa. Sen tähden alkoivat

nuorisoseuralaiset suunnitella oman talon rakentamista.

Pekka Puhakka ja E. J. Koppanen matkustivat Pölläkkälään Hackmanin ja Ahlströmin puheille ja saivat lahjoituksina Hackmanilta 500 runkoa tukkipuita ja Ahlströmiltä kaiken rakennukseen tarvittavan lauta- ja lankku tavarat, niillä pääsi alkuun. Kyläläiset osasivat antaa arvoa lahjoituksille ja lahjoittajille, joita kiitollisina muistelivat tämän vuosisadan alussa, jolloin elettiin autonomian aikaa ja Bobrikov oli vielä Suomen Suuriruhtinaskunnan diktaattori. Hänen nimensä mainitseminenkin jo paljastaa, millaista oli elämän kulku. Kaikenlainen kokoontuminen oli vaarallista urkintajärjestelmän takia ja nuorisoseurojen talot rakennettiin nimenomaan kokoontumispaikoiksi. Ne, jotka edes auttoivat mahdollisuuksia kokoontumiseen olivat rohkeita ja edellä kerrotun suuruiset lahjoitukset olivat kummankin lahjoittajan kohdalta arvokkaat kulttuuriteot.

Hackmanin lahjoittamat puut olivat pystyssä Röykkylän kankaalla 4 - 5 km päässä. Talkoilla puut kaadettiin ja vedettiin rakennuspaikalle pienen matkaa vanhalta majatalolta Viipurin suuntaan. Uutterimmin näihin hevostalkoisiin osallistuivat Koirasen, Nuoran, Suokkaan ja Uosukaisen miehet. Piirustuksia ei ollut, mutta E. J. Koppanen teki ne ja näin ollen nekin saatiin ilmaiseksi. Talon peruskiveen on hakattu vuosiluku 1909 ja talon vihkäiset olivat v. 1912 Tapaninpäivänä.

Nuorisoseuralehdessä tammikuussa v. 1913 oli vihkiäisjuhlasta uutinen: "Sakkolan Kiviniemen nuorisoseuratalon vihkiäiset." - - vihittiin Tapaninpäivänä innostavalla juhlallisuudella, jossa esitettiin monipuolinen ja arvokas ohjelma. Yleisöä oli saapunut avara huoneisto aivan tungokseen asti. Tervehdyspuheen piti seuran esimies Aleks Naskali. Kauppias E. J. Koppanen esitti talonrakennusvaiheet.

Juhlapuheen piti opettaja A. Nuora, esitelmän Kreikan kansan taiteesta ja Kreikan sortumisesta kansanopiston johtaja A. A. Niskala.

Mikko Uotisen sepittämän juhlaruonon lau-sui kauppias E. J. Koppanen. Laulua esitti Kiviniemen Nuorisoseuran sekakuoro herra O. Salokanteleen johdolla. Torvisoitosta piti huolen Petäjäjärven Nuorisoseuran soittokunta. Lisäksi oli onnitteluja ym. Näyteltiin Kaliman näytöskappale "Hilma" hyvänpuoleisella menestyksellä. Ohjelmalopetettiin laulamalla torvien säestyksellä: "Oi Herra siunaa" ja "Maamme".

On syytä onnitella Kiviniemen Nuorisoseuraa, että se on saanut uutterilla ponnistuksilla hankituksi itselleen niin tilavan ja tarkoituksenmukaisen talon. Sali on 14 m pitkä ja 10 m leveä, sitaipaitsi on tilava parveke ja näyttämö. Muita huoneita on tarjoiluhuone, kyökki ja vahtimestarin asunto. Seura on saanut lahjoituksia niin paljon, että tuo suuri talo on tullut maksamaan sille ainoastaan 7226 mk.

Iltaamia pidettiin paljon, mutta v. 1918 joutui Seurantalo sotilasmajoitukseen ja sen jälkeen vankileiriksi. Sitten se oli uudelleen sotilasmajoituksessa (kasarmin rakentamisen ajan). Koko tämän ajan oli seuran toiminta täysin laimassa. Kun talo saatiin seuran käyttöön oli se kokonaan rappiolla ja siihen täytyi uhrata paljon rahaa ennen kuin sitä voitiin käyttää varsinaiseen tarkoitukseensa.

Seuran elämässä alkoi uusi kehityksen kausi. Uudet nuoret astuivat remmiin työntekijöiksi. Kauppias Koppanen entisenä kokeneena nuorisoseuramiehenä tuli puheenjohtajaksi. Talo vuorattiin, maalattiin ja paperoitiin, että sotilasmajoituksen jättämät merkit ja pistimien jäljet peittyivät. Uuteen esirippuun maalasi taiteilija August Jokinen valtavan suuren Kiviniemenkosken kuvan. Sitä sai yleisö katsella toistakymmentä vuotta, vuoteen 1938, jolloin se vaihdettiin kangasesirippuun. Kun Kiviniemessä v. 1925 paikkeilla oli Kannaksen juhlat maalattiin talo uudelleen ja siistittiin joka puolelta. Talon taakse rakennettiin laululava, joka jäi seuran käyt-

töön. Siellä vietettiin kesäisin monenlaisia juhlia ja esitettiin näytelmiä.

Seuran tonttia laajennettiin ostamalla Aleksandroffeilta lisämaata. Nyt voitiin rakennuttaa ulko- ym. rakennukset, joihin piirustukset teki Kiviniemäläinen rakennusinsinööri Arvo Koho.

V. 1938 tehtiin varmaan koko seuran historian aikana arvokkain remontti. Rakennettiin pukusuojat näyttämön alle ja uusittiin koko näyttämö teatterista saatujen esikuvien mukaan. Huoneitten seinät voitiin nyt sijoittaa mihin kohtaan tahansa näyttämöllä. Viipurin kaupunginteatterin lavastaja Hänninen oli monta viikkoa maalaa-massa uusia kulisseeja.

Kun Viipurin teatterin valaistuslaitteet uusittiin niinä aikoina, osti seura entiset poistettavat rampit moniväri-valoineen. Näin saatiin upeat valolaitteet. Sellaisia oli tuskin millään muulla maaseudun näyttämöllä.

Kiviniemen Nuorisoseurassa oli kousten ja perheiltämien järjestäminen tärkeä työmuoto. Kun alkuaikana ei vielä ollut kerhotoimintaa, pidettiin keskustelukokouksia ja perheiltamia joka kuukausi. Näissä tilaisuuksissa oppivat nuoret ihmiset tuomaan julki ajatuksiaan suuremmankin kuulijakunnan läsnäollessa. Nuorisoseura kasvat-ti uusia luottamusmiehiä kunnalliseen elämäänsä, yhdistystoimintaan ja taloudellisten tehtävien työhön. Se oli toimintamuoto, jossa Sakkolan pitäjän nuorisolla oli tilaisuus kehittää monipuolisia hyviä harrastuksia. Pitäjän alueella toimi yhdeksän nuorisoseuraa ja niissä saivat nuoret ja vähän vanhemmatkin kehittää henkistä pääomaansa ja kansalaiskuntoa.

Soittajia oli kylässä useita. Poliisi-konstaapeli Matti Pitkänen eli poliisi-Matti perheineen oli ensimmäisten joukossa. Hän soitti viulua, torvea ja ehkä muitakin instrumentteja. Hänellä oli jo vuosisadan alussa aikuistuvia lapsia: Linda, Ester, Pekka ja Eino, jotka kaikki soittivat ja lauloivat. Pekasta tosin en kuullut paljoakaan, sillä hän kävi harvoin kotona. Hän oli kait merillä ja milloin missäkin. Monissa

seuran tilaisuuksissa esittivät Linda, Ester, Yrjö ja isä-Matti soittoa neljällä viululla, tai laulua neliäänisesti.

Yrjö ja isä-Matti olivat hyviä puuseppiä. Heillä oli pelit ja vehkeet, kaikenlaiset hienoudet, joilla he valmis-tivat omia hienouksiaan.

Perheenäiti poliisi-Matin vaimo oli koti-ihminen ja nuorimmainen Eino oli soittokunnassa Kiviniemessä ja valmistuttuaan meni Lapeenrannan varuskunnan soittokuntaan. Hän oli pitkä komea poika ja kuoli pommituksessa sodan aikana.

Kansantansseja nimitettiin siihen aikaan pukutansseiksi ja seura hankki kansallispuvut myös pojille. Niihin kuuluivat värikkäät polvihousut ja koreat liivit. Tansseja esitettäessä poliisi-Matti käveli lavalle edellä marssia soittaen ja tanssijat perässä pareittain. Hänen tyttärensä Ester Pitkänen toimi tanhujen ohjaajana, soittajana, laulajana, laulukuoron johtajana ym.

Erittäin uskollinen ja toimielias seuran jäsen vielä minunkin aikani oli Iivari Karpanmäki (s. 1905 ent. Welling). Hän soitti nuoremman sisarensa Ilman kanssa viulua. Iivari kävi Suomen nuorisopiston vv. 1926 - 1927 ja toimi sen jälkeen nuorisoseuran neuvojana.

Jo vuonna 1923 piirissä järjestettiin nuorisoseuratyön neuvontaa. Hän oli nuotinlukutaitoinen ja säesti myös Kiviniemen naisvoimistelijoita. Ilma säesti tilapäisesti.

Karpanmäellä oli viisi tyttärtä ja Iivari. Kun joku heillä alkoi laulaa, yhtyivät toiset lauluun. Ilma ja Iivari nostivat viulut seinältä ja alkoivat soittaa. He olivat kaikki hyvin musikaalisia. Heillä soitettiin ja laulettiin joka päivä.

Kaikki olivat käsistään taitavia he kutoivat kankaita ja ompelivat pukuja. Tuntuva asiakaspiiri tuli Kasarmilasta. Sotilaat kyytimiehinä tulivat Kasarmilan rouvat ompelijalle. Käsitöistä sai talouskäyttörahaa.

Maata oli vain vähän yli 20 ha, mutta siitä sai kuitenkin jokapäiväisen leivän. Sisarusten isä oli kuollut jo ajat sitten, äiti oli hiljainen ja vaatimaton.

jatkaa seur. sivulla

He asuivat koskenpuolella lähellä keskustaa. Tie heille erkani Mustosen konepajan luota. Ensin oli Nykäsen talo ja tien toisella puolella Karpanmäki.

Kiviniemessä oli monia muitakin musiikki-ihmisiä. Eeti Rämö (Maria Koirasen veli) soitti haitaria ja oli kuulu pelimanni. Hän myös oli nuotinlukutaitoinen ja johti kuoroa. Ilmari Pihlajaniemi, opettajamme, soitti viulua ja pianoa. Nuorisoseuran talolla oli v. 1924 ostettu piano ja siellä pidettiin lauluharjoitukset.

Kuoro kävi esiintymismatkalla jo Käksälmen laulujuhliilla keväällä v. 1913. He menivät sinne hevosilla, matkaa oli 54 km. Aamulla aikaisin oli lähdettävä ja illalla he olivat jo perillä. Hevosia piti syöttää useamman kerran matkan varrella. Syötöpaikoissa oli kova vilinä, koska naapurikylien nuoriso oli samoissa paikoissa. Nauru oli herkässä ja leikkipuheet sinkoilivat.

Heitä oli matkassa 16 kuorolaista, joihin kuului myös parikymmenvuotias Alina-tätimme. Johtajana oli urkurikoulun käynyt Oskari Salokannel. Alina-tädin lisäksi oli kuorossa myös Maria Rämö-Koiranen, Loviisa Käppi-Männikkö, Maria Pietiäinen-Käppi ym.

Kiviniemen naiskuoro voitti silloin I palkinnon ja sekakuoro II palkinnon. Kiviniemen apteekkari Jalmari Ahtiala, joka oli entinen YL:n laulaja, alkoi hommata JP4:n sotilassoittokunnan kapellimestaria kuoronjohtajaksi. Talo talolta Ahtiala kävi asiasta puhumassa ja innostu soli suuri. Johtajaksi kutsuttiin nuori kapellimestari Armas J. Muukka, joka toimi tehtävässä n. 10 vuotta. Kun Muukka muutti lopullisesti Kiviniemestä, johti kuoroa Erik Nurminen.

En tiedä kuuluivatko isä ja setä nuorina miehinä kuoroon, mutta sen tiedän, että setä soitti torvea. Heidän äitinsä Maria Lovisan suvussa oli useita musiikillisesti lahjakkaita henkilöitä, kenen kohdalle se sitten sattui. Esim. hänen ainoan sisarensa Edla Sofian pojanpojanpoika Risto Vainio on nykyisin maan tunnetuimpia viulunrakentajia ja soittaa itsekin selloa. Hän sai Suomen kulttuurirahaston stipen-

din, jonka turvin pääsi Saksaan opiskelemaan viulunrakentamista. Hän sai erittäin hienon ja hyvän opettajan, jonka suku on ollut viulunrakentajia jo 1700-luvulta lähtien. Hän suoritti myöhemmin Saksassa diplomian ja oli näiden lisäksi vielä 1 - 2 kk puhallintehtaalla vaskipuolella.

Riston poika Ilkka Vainio seuraa isänsä jälkiä jousisoittimien rakentajana. Hän opiskeli samassa koulussa Saksassa kuin isänsäkin kolme ja puoli vuotta. Riston koulu silloin aikoinaan oli kestänyt vuoden verran. Tämän lisäksi Ilkka on ollut Kölnissä ja Pariisissa täydentämässä opintojaan kummassakin yhden vuoden.

Joskus kesäiltaisn E. J. Koppanen vielä vanhanakin puhalteli torvea yläverannalla. Se kuului kauas kylälle ja ärsyttikin erästä isäntää kerran niin, että hän soitti meille ja sanoi: "Torven ääni häiritsee minua." Äiti ja Eeva-täti sipisivät keskenään, "kyl pittää olla omi tuine, koha ei olis vaa katteelline, ko ei itse ossaa soittaa?"

Runonlausunta oli myös tärkeää ja siihen antoivat innostusta veljekset taiteilijat Arvi ja Eino Mansikka. He olivat opiskelijanuorukaisia ja hyvin usein viettivät kesää Kiviniemessä. He ottivat innolla osaa nuorisoseuran toimintaan, näyttelivät, lausuiivat runoja ja pitivät puheita tilaisuuksissa. Erik Nurminen, Orvokki Koirasen aviomies, meni syksyllä v. 1939 Sibeliusakatemiaan. Hän oli siellä muutaman kuukauden, kun alkoi Y.H. eli reservin ylimääräinen kertausharjoitus 6.10. - 31.1.1939. Opiskelu täytyi silloin keskeyttää, mutta hän jatkoi myöhemmin.

Sodan jälkeen Erik eli Erkka oli Helsingin varuskunnan kapellimestarina. Opiskellessani Wetterhoffin kotiteollisuusopettajaopistossa Hämeenlinnassa, kävin usein Helsingissä ja olin useimmiten Orvokin ja Erkan luona yöttä. Kun Erkka vei soittokuntaa vahdinvaihtoon Presidentinlinnan eteen, sanoi hän usein lähtiessään: Jos tulette siihen ja siihen kulmaukseen, (taisi olla Fabianink. ja Esplanadin kulmaus?) niin saatte kuulla Jo Karjalan kunnaila.

Me tietysti menimme sovittuun paikkaan ja kuulumme musiikin kaukaa.

Kun soittokunta tuli lähelle meitä, alkoi kuulua "Jo Karjalan kunnaila lehtii puu, jo Karjalan koivikot tuuhtuu, käki kukkuu siellä ja kevät on -".

Erkka Nurminen oli johtamassa soittokuntaa, kun Mannerheimin arkku tuotiin Suomeen. Soittokunta oli vastaanottamassa sitä lentokentällä. Hän johti soittokuntaa myös hautajaiskulkueessa. Marssi hautausmaalle oli juhlallinen. Se oli varmaan kaikkein juhlallisin, mitä olen koskaan kuullut - en unohda sitä koskaan. Mannerheimin ratsu oli mukana kulkueessa.

Olen Nurmisen nuoremman pojan Jukan kummi, Erkan kanssa me kannoimme hänet lähellä olevaan kirkkoon kasteelle. Siellä oli samaan aikaan muitakin lapsia kastettavana. Eräs vanhempi rouva kysyi minulta:

"Onko hän ensimmäinen kummilapsenne, onko hän tyttö vai poika?" Kun vastasin on ensimmäinen ja poika, niin tuntematon rouva sanoi minulle: "Siinä tapauksessa se tuottaa teille onnea."

Ei hän erehtynytäkään, ei ole ollut valittamista, mitä nyt jotain pientä. Kummilapsiani on kaikkiaan kahdeksan ja jatkuvasti poden pahaa omaatuntoa, etten hoitanut leiviskääni niin kuin olisi pitänyt.

Jukan vanhempi veli, Riku, syntyi jo Karjalassa ja on jäänyt eläkkeelle armeijasta, jossa hän palveli everstiluutnanttina Pääesikunnan komento-osastolla. Kun Riku ja Jukka olivat vielä pieniä, lauloi Koirasen mummo heitä uneen: "Aa tuuti lasta, tule surma vastaa", sanoi Riku siihen "Mummo, älä laula sitä tuhmaa laulua."

Kiviniemen kuoro teki myöhemmin laulumatkoja Tamperetta ja Helsinkiä myöten. Äiti kuului myös nuorena laulukuoroon. Hän muisteli kuoron johtajia kanttori Israel Maasaloa ja herra O. Salokannelta kaiholla ja suurella arvonnannolla. Jos hän näki kapellimestarin jossain esiintymässä, oli se hänelle joka kerta kuin ilmestys. Hän sanoi usein painokkaasti:

"Kapellimestarin työ on ihmeellistä ja arvokkainta työtä maailmassa."

Äiti pahoitteli usein sitä, ettei hän päässyt kuoroharjoituksiin, kun per-

heeseen syntyi lapsia tai oli muita jalakapuita, ja vastuuta.

Minua kiehtoivat enemmän viulunsoittajat kuin hanuristit tai torventoittajat. Koppasen uuden saunan takana oli mökki, jossa asui lapsuudessani Albert Sipiläinen vaimonsa Amalian ja kaksospoikiensa kanssa. Albert oli taitava viulunsoittaja, hän Jalmari Nuora Sopenkolkalta ja Onni Koiranen Röykylästä soittivat viuluilla yhteen. Heidät kutsuttiin usein juhliin soittamaan. Heidän yhteissoittonsa oli sykähdyttävää.

Antti Uosukainen alamäeltä säesti tilapäisesti tanhuja. Maalarimestari Pelkisen poika Lauri soitti viulua myös tanssiyhtyeessä. Dallapé kävi usein soittamassa Nuorisoseuran talolla ja Sakkolan omien tanssiyhtyeiden ohjelmisto koostui paljolti Dallapé-vihkoissa julkaistuista kappaleista.

Aina kun Onni Laihanen ja Dallapé olivat soittamassa, kerääntyivät kylän keskenkasvuiset pojat, jotka eivät osanneet vielä tanssia, lavan reunalle istumaan ja niskat kenossa tuijottivat soittajia ja kuuntelivat.

Dallapé oli sangen tunnettu nimi 30-luvulla. Käkisalmissa rovasti Helénin rouva pahoitteli poikansa Laurin, joka oli koulussamme suomenkielen lehtorina, sukunimen suomen-tamista. Jossain tilaisuudessa rouva Helén kertoi: "Minu poika ei enää Helén minu poika Dallapé." (Hallapää)

Antti Koiranen Sakkolan kirkonkylästä on kirjoittanut "Kansansoittajia ja pelimannimusiikkia Karjalan kannakselta 1. Sakkola." Se on Tampereen yliopiston kansanperinteen laitoksen moniste 5 1982 ja siitä löytyy lisää soittajia.

Kansansoittajilla ei Kiviniemessä ollut vapaa-ajan ongelmia. Vuorisella oli urkuharmoni, aina kun muistan asian, ihmettelen, miten he antoivat meidän kylän lasten soittaa ja metelöidä sen kanssa tuntikaupalla ja koskaan he eivät käskeneet pois. Kyllä kotikyläsämme riitti ääntä ja olivathan Kasarmilan soittajat vielä erikseen. JP4:n sotilassoittokunta ja tanssiyhtye, oli nimeltään Hotti-pojat eli kyläläisittäin "Totipojat". Eivät he mitään juoppoja olleet, mutta heille sattui pieni työtaturma kun he menivät hevosilla

esiintymismatkalle ja vilustuivat. Joku pojista meni matkan varrella olleeseen apteekkiin ja pyysi rohtoa vilustumiseen.

Apteekkari antoi sellaisen pullollisen myrkyjuomaa, että se olisi kaatanut elefantinkin. Nuoret pojat eivät olleet tottuneet alkoholiin, eivätkä osanneet annostella niin, että olisivat olleet esiintymiskunnossa vaan he esiintyivät humalaisina.

Hottipojat koostuivat Kasarmilan soitto-oppilaista. He olivat lähitienoon poikia ja menivät oppilaiksi kohta kansakoulusta päästyään n. 15-vuotiaina.

Sotilassoittajan tutkintoon menee neljä vuotta. He saavat täyden ilmaisen ylöspidon, opetuksen, terveydenhoidon, soittimen ja muut opintovälineet ja pienen päivärahan. Aseita ei heille anneta paitsi sitten, kun he joutuvat varsinaiseen varusmiespalvelukseen.

Eräs heistä kertoi vuosia myöhemmin ensimmäisestä illasta kasarmilla. Paikalla oli 11 soitto-oppilasta ja iltaharjauksessa luettiin Herran siunaus ja laulettiin virsi: Sun haltuus rakas Isäni. Kertoja muisteli tätä v. 1989.

Virpovitsoja talkoilla – tervehdys Tampereelta

Tampereen seudun metsäpirttiläiset kokoontuivat tekemään virpovitsoja talkoilla. Tehtiin pirttiläistä haputusta, leivinpaperista tuli oikein sorjaa, hienoo hapsuu. Ruusukeita tuli yhtä monta mallia kuin tekijöitä. Lauri Olkkonen kertoi tehneensä vuosikausia virpovitsoja Heinäveden Valamoon.

Vanhin talkoolaisista oli Aino Friman, o.s. Pekkola, ja nuorin Dinah Ruuska, joka on muuttanut Kanadasta takaisin Suomeen. Hänen äijänsä on Salomon Tuokko. Dinah puki päälleen

Julia Keski-Mäenpään juuri valmistuneen Metsäpirtti-puvun.

Virpovitsoja vietiin sylillinen Koukuniemen vanhainkotiin ja Kalevan kirkon palmusunnuntain jumalanpalvelukseen. Myös vanhimmat pirttiläiset tulivat virvotuiksi.

Kuvassa virpomatakkolaiset Korpelassa: Mirja Friman, vas, Dinah Ruuska, Helka Eeva-Korpela, Aino Saari-nen, vitsamestari Lauri Olkkonen. Istumassa vas. Aino Friman, o.s. Pekkola, Raija Haapsaari ja Julia Keski-Mäenpää.

Sakkola -museo -hankkeen postiosoite on:

**SAKKOLA-MUSEO/
SAKKOLA-SÄÄTIÖ**

PL 15

37500 Lempäälä

SAKKOLAN HISTORIA

Toinen, uusittu painos Sakkolan historiaa on edelleen saatavana, samoin kirja Sakkolan kylät tuvasta tupaan.

Kirjoja voi hankkia Osuuspankin konttorista Lempäälässä.

Kirjoja myyvät myös Eino Kuisma, Punkalaidun,
sekä Lempäälässä Anneli Kuisma, ja Aaro Viskari
Anneli Kuisma hoitaa postitettavat tilaukset, puh. 03- 3748 410

Sakkolan historia II maksaa 70 markkaa ja
Sakkolan kylät tuvasta tupaan 110 markkaa.
Postilähetuksista peritään lisäksi lähetyskulut.

**HANKKIKAA NYT PITÄJÄTEOKSIA
- VAIKKAPA LAHJAKSI!**

SAKKOLAN PITÄJÄ- JUHLAN VIDEO

Saatavissa nyt myös 50 minuutin mittainen pitäjäjuhla-video kesän
1997 juhlista Sakkolassa. Tilaa värikäs dokumentti historiallisista
juhlallisuuksista Karjalan kotikunnilta hintaan 150 markkaa.

TILAUKSET:

Ilpo Kuperinen puh. 03- 3738 195, 254 0640 tai 0400 307 550

Videota voi myös noutaa Crane Video Oy:n toimipisteestä
Tampereen Näsilinnankatu 28

tai Vesilahdesta Kuperisen kotoa Rautialantie 525.

Tilauksia otetaan vastaan myös Sakkola-Säätiössä.

PITO-KALAASI KY

Pitopalvelu Aila ja Kati Heikkilä, Tampere

Puh. 03-343 3902, 03-266 2002, 0400 548 526

Putkiliike P. Nuora Ky

37560 KULJU

Puh. 367 6100

**TILAA SINÄKIN
OMA**

SUVANNON SEUTU

♦ ♦ ♦ ♦ ♦ ♦ ♦ ♦

**Seuraava lehti ilmestyy
syyskuussa.**

Aineisto viimeistään 31.8.

SUVANNON SEUTU

**Suvannon ympäristön
kotiseutulehti**

Ilmestyy vuonna 2001 8 kertaa

Tilaushinta 100 mk/vuosikerta

Ilmoitushinnat

1 mk palstamillimetri (+alv 22%)

Pankki TSOP, 37500 Lempäälä

Tilinumero 522803-211955

Toimitus Suvannon Seutu,

Rautasema, 37550 Lempäälä

Puhelin (03) 3748 448 iltaisin

tai 040 730 2622

Päätoimittaja

Marjo Ristilä-Toikka, Lempäälä

Metsäpirtin yhdyshenkilö

toimittaja Anja Kuoppa,

Janakkala p. 040 5537 237

Toimituskunta

Esko Kallonen

Eero Koppanen

Ritva Koski

Juha Kuisma

Hannu Paukku

Kirjapaino Vammaspaino, Vammala